

Strah zapadnih dežel vsled zapletenosti Zed. držav v Aziji

Intervencija Kitajske v Koreji položaj po
svetu zelo spremenila. — Zapadna Evropa
izpostavljena. — Pogoji zapadne Nemčije.

Angleški premier Clement Attlee je prišel dne 4. decembra naglo na letalstvo v Washington, na posvetovanje z našim predsednikom Trumanom. Temu sestanku prispevajo zgodovinski pomen.

Anglija proti zapletu v še večjo
vojno v Aziji

Glavni vzrok njegovega prihoda je, da bi naša vlada na kak način odvrnil od predlogov za udar na Kitajsko.

Kajti ako se z njo zapletemo v vojno — pravi Attlee — je svetovna vojna neizogibna: in Sovjetska zveza bo imela s svojo ogromno armado dokaj lahko pot poplaviti vso zapadno Evropo, ker bo Amerika v Aziji zaposlena.

Uradni komunikacije, ki sta jih s teh sestankov sporazumno izdajala v javnost Truman in Attlee, so sicer govorili le kako da naj si ohranimo mir. Toda posvetovanja so bila tajna in na njih so govorili največ o vojni ter o pomolu "policijske akcije" Združenih narodov v Koreji.

Generalu MacArthurju je v začetku novembra po skoro do konca meseca v Koreji še kar dobro šlo. Dovolil je prehod svoji zmogoviti armadi preko 38. prečnice — to je v tisti del Koreje, kjer so bili po premaganju Japonske sovjeti na krmlu. Severna Koreja meji največ ob Kitajsko in tam so ob omejni reki Yalu, kot v tem listu že drugod pojasnjeno, ogromne hidrocentrale, od katerih so odvisni mandžurski in severo-korejski industrijski obrati.

Ker se je Kitajska vsled prodiranja armad ZN v severno Korejo zbal za varnost teh naprav, je udarila s svojo armado.

To je situacija kajpada popolnoma predrugačilo. Posebno pa je postala stvar izredno resna za Zed. države. Ali naj Truman dovoli MacArthurju bombardirati kitajska mesta, pa korejske kraje — tiste, ki so jih kitajske čete zasedle?

Mnogi člani zvezne poslanske zbornice ter najbolj vročerni ter najmanj odgovorni senatorji so zakričali: Marš z našimi atomskimi bombami na Kitajsko in nad Korejo, kolikor jo je v komunistični posesti!

Ako bi tem prenapetih predsednik Truman slepo sledil, bi bil svet zdaj, tik pred bojiščem, že v tretji svetovni vojni.

Clement Attlee se je smatral za eno osebo, ki jo s pomočjo Francije in Indije lahko prepreči. Namreč da le on lahko drammatizira tak poskus z obiskom k Trumanu.

Zapadna Evropa bi rada
pomirjenje v Aziji

Anglija ima na Kitajskem velike vloge — znašajo nad milijardo dolarjev. Poleg tega ima blizu Kantona na jugu Kitajske ogromno pristanišče, Hong Kong, z zaledjem, kar ji trgovino s tem velikim kontinentom zelo pospešuje. Zato je bila Anglija med prvimi, ki je priznala novo komunistično kitajsko vlado in pretrgala vse javne stike s prejšnjim poglavarjem takozvane nacionalistične kitajske vlade, s Čiang Kaiškom.

Ali vam je naročnina
potekla...?

Tokoča številka Proletarca
je

2233

Ako je številka tik VAŠEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje.

Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na pošti!

NAŠE NEPRILIKE V AZIJI

Vojni in politični položaj v Aziji se suče vse drugače kakor pa so naši prvaki v Washingtonu ter general MacArthur v Tokiu pričakovali.

Glavna točka pozornosti pa so sedaj na azijskem pozorišču kajpada Koreja, Kitajska in Indokina. Koreja je bila razdeljena v dve coni še pred porazom Japonske v glavnem sporazumu med Rooseveltom, Josipom Stalinom in Churchillom. Južni del, z okrog 20 milijonov prebivalcev, je prišel pod ameriško okupacijo, severni, z deset milijoni prebivalcev, pa pod sovjetsko.

Sovjeti so spremenili svoj del v komunistično vladavino, Američani pa so podprli za političnega načelnika v svojem delu Koreje Sigmana Rija, ki se oglasa za potomca nekdanjih korejskih cesarjev. Je reakcionar, bil je do sedanje katastrofe v Koreji zaščitnik fevdalcev ter drugih izkoriščevalcev korejskega ljudstva v svojem predelu, dočim so bile v severni Koreji uvedene socialne ter agrarne reforme po sovjetskem vzoru.

Ko so sovjetske čete v severni Koreji prenehale z okupacijo, iz razloga, da po mnenju sovjetske vlade ni več potrebna, so morali tudi ameriški okupacijski uradniki in častniki nekaj ukreniti. Sledili so sovjetskega vzgledu ter odšli, toda ne vsi. Ostalo je v južni Koreji še precej Američanov, ki so nadzirali vladu Sigmana Rija, vodili skupno s komisijo Z. N. nekake volitve in skupno izjavili, da so bile demokratične. Mnogi ameriški žurnalisti, ki so bili v Koreji, ali pa so še tam, so ugotavljali, da je naša vnanja politika v Koreji zmožna, ker podpira režim korupcije in se ne briga, da bi navadno ljudstvo dobilo kaj takih pravic, ki bi mu pomagale v izboljšanje življenjskih razmer.

Ko so po odhodu sovjetske armade iz severne Koreje potem odšli tudi ameriške čete iz južne Koreje, je postalo kmalu vsem poznavalcem položaja jasno, da ta umetna razdelitev dežele ne bo dolga držala. Koreja je ena in ni mogla ostati presekana s takozvano 38. prečnico. Ko so prihajali iz Koreje glasovi, da bo treba glede morebitne civilne vojne v njej nekaj ukreniti, so najvišji ljudje — saj dva izmed njih — v Trumanovi administraciji izjavili, da ker Koreja strateško za Zed. države ni važna, se ne bomo umešavali v njene notranje zadeve. Severna Koreja, pod svojo komunistično vlado, je smatrala, da je na varnem in močno dovolj poraziti prejšnjo ameriško cono, čeprav je bila veliko večja od sovjetske ter po prebivalstvu še enkrat tako velika. Toda čim je udarila, so bili v Washingtonu toliko presenečeni, da so se vodilni ljudje pod predsednikom Trumanom zbrali koncem junija na nagle sestanke ter po par dneh odločili, da gremo v Korejo v vojno proti agresorju — severni Koreji.

Tako se je pričelo.

Ameriška vlada je pridobila v organizaciji Združenih narodov veliko večino za odobritev naše intervencije, ki je s tem uradno postala vojna OZN, oziroma "policijska akcija" proti širjenju agresivnega komunizma v Aziji. Ves Ameriki naklonjen svet je mislil, da bo severno-korejska armada kmalu tepena, da se Kitajska ne bo umešala in ne Rusija — torej bo te policijske akcije konec lahko v nekaj tednih.

Po petih mesecih pa smo sedaj v Aziji v veliki vojni — iz katere se moramo ali umakniti in se s Kitajsko diplomatsko pobotati, ali pa iti v tretje svetovno pokolje.

(Konec na 2. strani.)

Obetajo nižanje življenjskega standarda

Življenska raven (standard of living) gre v tej deželi na vzdol, in poznalo se bo to posebno v prihodnjem letu, pravi slovit profesor ekonomije, Lloyd W. Mints, ki poučuje v University of Chicago. On je večak v bankirstvu in finančnih problemih.

Sicer ni treba ravno profesorja, da nam bi on razkril resnico o podražitvah, ker jih pozna vsaka gospodinja, sploh vsakdo, ki se mora z delom preživljati.

Lloyd pravi, da se bodo v letu 1951 cene življenjskih potrebščin dvignile od pet do petnajst odstotkov. On to računa na podlagi sedanjih vladnih izdatkov, toda ker smo v oboroževanju in v vojnih homatijah vedno globlje, tudi vladni izdatki naraščajo.

Zvezna vlada razluna, da bodo njeni stroški v tekočem fiskalnem letu (konča se 30. junija 1951) znašali 78 milijard dolarjev, a bodo nedvomno veliko višji, ker se prerokovanja, da

bo vojne v Koreji konec še pred božičem, niso uresničili.

Vzrok nižanje življenjske ravni je torej ogromno oboroževanje in vojna. Davki bodo zvišani nadaljne milijarde. To udari posebno tiste, ki žive od zaslužka. Kadar je obdavčena korporacija, podražitev zvišanje meze in je zanjo rešena. Delavci v nekaterih strokah si pribore vsled podražitev zvišanje meze in spet ti prizadeta korporacija navije cene. Vlada pa od nekoga mora dobiti denar, ker je že vzlic visokim davkom toliko zadolžena, da si navaden človek tega niti predstavljati ne more.

Veliko čujemo o inflaciji. Nakupna vrednost dolarja se je od druge svetovne vojne naprej jako znižala. Dalje moraš od svojega zaslužka plačevati razne direktne in indirektno davke. To pomeni, da imaš toliko manj, za svoje potrebščine, in tako si mora družina pritrgovati na tem

in onem. Temu pravimo nižanje "življenjskega standarda."

Novi kongres se bo začel takoj ukvarjati z vladnimi ter s svojimi predlogi za nadaljno zvišanje davka. Zelo verjetno je, da bo sprejet tudi predlog za zvezni prodajni davek. Načrt določa deset odstotkov takega davka in njegovi zagovorniki pravijo, da je potreben ne samo ker se vladni potroški višajo temveč tudi radi tega, da se zajezi inflacija. Najbolj so za tak davek velike korporacije — seveda v svojem interesu.

Bogataški sloj ne bo dosti prizadet, toda delavčevi družini bo šlo toliko trše. Če zdaj imajo mnoge posamezne države prodajni davek. In ako ga uvede še zvezni kongres v omenjeni višini, bo moral na vsak dolar, ki ga zapraviš v prodajalni ali kjer že, plačati dvanajst in v nekaterih državah trinajst centov ta-

ANNA P. KRASNA IZDA ZBIRKO SVOJIH PESMI

Koncem tega meseca izide v samozaložbi v New Yorku zbirka pesmi Anne P. Krasne z naslovom "Za lepše dni". Obsega 128 strani in stane \$2.

Slovenske knjige, ki bi izšle v Ameriki, so čezdalej bolj redke, posebno pa zbirke pesmi. Krasnino knjigo "Za lepše dni" zelo priporočamo. Naročila pošljite na sledeči naslov: Anna P. Krasna, 200 W. 67th St., New York 23, N. Y.

KAJ BO Z NAŠIM TISKOM?

V tej številki razpravlja o tem Frank Česen, k 45-letnici Proletarca. Članek je poslal za jubilejno številko, a je izostal. Je prav tako na mestu tudi v tej številki.

Upamo, da bomo težave zmagovali, dasi ne lahko. Posebno naš list ima težko, ker ima tako malo oglasov (v tej izdaji jih je nekaj), ameriški časopisje pa živi in bogati največ od dohodkov, ki mu jih prinašajo oglasi.

Citatelje obveščamo, da smo morali vsled spremembe Proletarca iz tednika v dvotednik vložiti na pošti novo aplikacijo za poštino drugega reda (second class mail) in tudi nekaj drugih zaprek smo imeli.

Seja upravnega odbora se bo vršila 22. decembra v Slov. del. centru.

V uradu bi urednik potreboval več pomoči — posebno sedaj, ko so tu letni računi ter razne druge naloge. Upamo, da se bo vse izvršilo ob času.

Vsi napredni listi v borbi za obstanek

Marsikdo izmed naših čitateljev je že dobil v roke, ali pa bil naročen na tednik "In Fact." Izdajal in urejeval ga je George Seldes. V neprijateljskih krogih je bil označevan za "sopotniški list" in res je bil urejevan naklonjeno onim krogom, ki se jih označuje za prijateljske Rusiji, toda bil je od komunističnih linij popolnoma neodvisen. Seldes je sposoben, zelo poučen žurnalista, a ker v sedanjih draginji ni mogel dobiti toliko naročnikov in podpornikov, da bi mogel vztrajati v svoji borbi za predočevanje dejstev kakršna so, je moral prenehati.

NAROČNIKOM

Vsi, ki pričakujete odgovorov na svoja pisma, jih boste dobili ta ali pa naslednji teden. Enako potrdila, ker bo Anton Udovih v upravnistvu še pomagal.

ALI SODELUJETE?

Dolžnost vsakega delavca je pomagati v borbi proti krivici in za boljše razmere.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Naborna komisija v neki montanski vasi je sporočila v glavno mesto Heleno, da ne bo več "draftala" nikogar v našo armado, dokler Truman ne bo generalu MacArthurju ukazal metati na Korejo in Kitajsko atomske bombe. Governer Montane je dejal, da je naborna komisija napravila s svojim odlokom uporiško dejanje, toda vojaški poveljnik jo je pohvalil — montanski namreč — da če prav nepostavno, je vendarle patriotsko ravnanje. Fantje, katerim v tem primeru ni bilo treba na nabor in v Korejo, pa se nič ne hudujejo.

Atomske bombe so grozovito uničevalno orožje, toda z njimi se naši kongresniki in senatorji vse preveč bahajo. Ena taka bomba, ali pa bomba stare sorte, kajpada prav lahko razruši kremo. Lahko ubijemo z atomskimi bombami na Kitajskem milijone ljudi — če sploh že imamo teh "buč" (kakor je imenuje "Big" Tony) toliko, da bi zadostovale za razbijte ruskih in kitajskih mest. Toda ali bo to zmaga? Edino v slučaju, ako imamo dovolj vojaštva v okupacijske namene.

Novi naborni zakon določa, da si v prihodnjem letu naša armada pomnožimo na tri in pol milijona moč. V drugi svetovni vojni so imele Zed. države pod orožjem dvanajst milijonov ljudi. Težko nam gre v Koreji, zapadno Evropo skušamo ščititi in tudi Jugoslaviji je zvezna vlada obljubila pomoč — gmotno in tudi obrambno, ako ji bo potrebna. Kako bodo Zed. države vse te obligacije zmogle? Koreja je nam dokaz, da za izpolnitev vseh teh obljub nismo dovolj močni in ne zadosti premožni.

V nedeljo 10. dec. je predaval iz Londona glavni poročevalec ameriškega radio omrežja CBS. Dejal je, da smo imeli po drugi svetovni vojni samo še dve vele-sili: Zed. države in Sovjetsko zvezo. Zdaj imamo TRI! Kitajska se je uprla zapadnemu svetu in je v vojni z nami. Je ne-napovedana in ker je šla v Korejo kar tako, v namenu, da izžene iz nje takozvano armado Združenih narodov, je komunistična vlada v Pekingu riskirala jako veliko. Namreč možni napad Zed. držav na njena mesta s svojimi bombniki, ki jih imajo v izobilju. Toda kot že pojasnjeno v drugih člankih v tej številki, izgleda, da ne pride do takih bitk — saj ne toliko, kakor zahtevajo nekateri senatorji, med njimi celo Paul Douglas, ki je bil nekoč tako liberalen, da je za Normana Thomasa agitiral.

Kitajska je po prebivalstvu največja država na svetu. Ima jih nad 450 milijonov. Na drugem mestu je Indija, ki jih ima — brez Pakistana — nad 300 milijonov, na tretjem mestu je Sovjetska zveza, s približno dve sto milijonov prebivalcev in na četrtem so Zed. države, ki so militariistično in industrialno najmočnejša sila, kar jih je še kdaj bilo na svetu. Toda proti nam je sedaj tudi nova, revolucionarna Kitajska. S svojo intervencijo v Koreji je pokazala, da se nas več ne boji — in da nas skupno s sovjetskim blokom morda lahko užene. Kdo ve, kaj vse bomo še doživeli! Dogodki brze, ljudje v Koreji so v tragediji, kakršne jim bi noben pošten, miroljuben človek ne priščel — vsa dežela je že razdejana, toda njena krvava drama se nadaljuje. Čemu?

V slovenski tisk v Ameriki se vrača nekdanja "mladost" — ali pa morda "norost". Anton Sabec razgraja zdaj v Ameriški domovini, v kateri je označen za glavnega urednika in mlati po Enakopravnosti, toda ta mu vrača s takimi besedami, kakršne

(Konec na 2. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Pevski zbor "Zarja" v Clevelandu bo prihodnje leto praznoval 35-letnico svojega plodonosnega dela. Na Zahvalni dan 23. novembra to leto je v SND predvalj svoj običajni jesenski koncert, ki je bil — kakor poročajo, sijajno podan.

Cestitke vsem, ki se trudijo, da je ta zbor na našem kulturnem, društvenem in podpornem polju že toliko dobrega storil.

Nihče ne ve, razen oni, ki vztrajajo pri takem delu, koliko truda je treba pri vzdrževanju pevskega zbora, koliko stroškov je s tem in koliko časa porabijo tisti, ki skrbje, da se vaje redno vrše, in da so priprave za koncerte v polnem teku. Ni ga slovenskega pevskega zbora v Ameriki, ki bi v Zarjni dobil petinideset let nastopil tolikokrat v korist drugih organizacij, kakor je clevelandška "Zarja". V Chicagu ima ta sloves pevskega zbora "Prešeren", ki pa je mlajši. Toda v korist drugih organizacij je tudi on storil veliko več kot pa si marsikdo tudi ako se razume na take stvari, more predstavljati.

Nedvomno bo "Zarja" svoj 35-letni jubilej prihodnje leto sijajno proslavila.

Dne 26. novembra je imel v Chicagu slavnost 10-letnice svojega obstoja krožek 26 SNPJ. Vršila se je v jednotni dvorani. Spored vseskozi je bil izborni, vreden, da bi bila dvorana napolnjena, a je bilo še precej sedežev na razpolago. Člani in članice krožka so pod vodstvom pr starejših članov SNPJ, ki pridno sodelujejo z njim, res dali vse svoje zmožnosti v predvajanju sporeda. V nagrado kajpada so jim pri takih priredbah "nabitno polne dvorane". Naša napredna javnost bi morala to resnico v aktivnostih naših zborov, krožkov ter drugih kulturnih skupin bolj upoštevati.

Društvo "Pioneer" št. 559 SNPJ je proslavilo svojo 25-letnico v Lawndale Masonic templu. To je prvo društvo SNPJ, ki je bilo ustanovljeno za našo odraslo mladino in za poslovanje v angleščini. Proletarec bo ob priložnosti, ko bodo zbrani glavni podatki, opisal, kako je prišlo do ideje, da naj SNPJ ustanavlja v svrhu pridobivanja mladine društva samo znanje in pa uspeh, ki ga je dosegla s tem društvom. Toda ali ga je tudi v splošnem? Dobro je, da se učimo izkušenj in da popravimo, ako se kje zmotimo. Tistih, ki so bili prvi za idejo angleško poslujočih društev v SNPJ, za našo tu rojeno generacijo, in za sprejemanje članov vanje neglede na njihovo poreklo, je že malo med nami. Nekateri so pomrli, drugi pa se umaknili. A vendar je to gibanje zrastle v močno telo že zaradi potreb časa, ako vsled kaj drugega ne. Društvo "Pioneer" je od vsega začetka prijatelj Proletarca, včlanjeno v Prosvetni matič in precej njegovih članov je uvrstjenih na naš list, ki je kajpada tudi njihov.

Naši rojaki se za urade v društvi več ne potegujejo toliko kakor nekoč. Vzrokov je mnogo — največ pa seveda naveličanja in postaranja. Tudi med mladimi ni mnogo bolje. To se je pokazalo spet sedaj na decembrskih ali letnih sejah. A je upati, da bo bolje v bodoče. Odvisno je to seveda od vseh nas.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka
popoldne za priobčitev v številki naslednjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz Business Manager: Anton Udovitch

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani)

smo v našem tisku rabili slovensko in neslovensko pred 40 in 50 leti. Dalje Tone mlati novega urednika newyorškega "Glasa Naroda" — Ivana Boštjančiča, in znaša se nad "Prosveto", ker je njen urednik dejal, da je nova papeževa dogma o telesnem vzletu Marije v nebo velika potočavščina. Ker se je sedanji urednik "A. D." veliko učil in bil uposlen pri liberalnih, svobodnemiselnih in katoliških listih — prav gotovo niti on ne verjame v tisto kar sedaj oglašja za "čisto resnico". Sicer pa, tudi ako je bila Marija res vzeta telesno v nebesa, kaj zato! Katoličani in Italiji in v Španiji, pa v Mehiki itd. naj to verujejo, ker so nevedni, a katoličani na klevetskem sentiklarju pa bržkone ne in jim je vse eno. Kadar kdo izmed njih umrje, sorodniki do pike natančno vedo, da morajo z njim h kakemu pogrebniku, duhovniku dobe za maše in evetličarji za vence. Od tega ima precejšnje dohodke tudi Sabcev-Debevčev list — namreč z mrljiškimi ali mrtvaškimi oglasi — pa tudi Enakopravnost in Prosveta.

"Ohio Democrat", katerega urejuje državni senator Joseph Bartunek v Clevelandu, je pričel s kampanjo za "našega" Franka Lauschea — namreč da naj ga demokratska stranka na konvenciji leta 1952 nominira za predsedniškega kandidata te republike. Čudeži se v politiki res gode — a vsceno Frank v ameriški politični javnosti ni toliko znan kot pa si domišlja njegov češki prijatelj Bartunek. Sicer pa je lahko v pravem. Republikanci so nominirali po prvi svetovni vojni nekega natakara iz Ohia in bil je izvoljen. Pa nekega Kansascana, ki ni zmagal. Lausche je priljubljen politik — to so pokazale zadnje novemberke volitve, in ako bo Bartunek s svojo kampanjo uspel — slabše ne bo kot je sedaj. Ali pa lahko tudi Rooseveltov in Wilsonov je jako malo v tej deželi. Lincolnov in Jeffersonov pa še manj.

Edvard Kardelj je bil v uradu Hrvatske bratske zajednice zelo uljudno sprejet. Sploh se je večina glavnega odbora HBZ "Narodnemu glasniku" jako odtujila in njeno glasililo "Zajedničar" je Titovi vladi prijateljsko urejevano. Za "Narodni glasnik" je to velik poraz. Edvard je bil ob istem svojem potovanju tudi

Sansov gost v Clevelandu in prisrčno sprejet — vzlic vpitju nanj, ki ga je v svojih kolonah vpizorila "A. D."

Slovenski katoliški politiki so razočarani — toda ne šele od včeraj temveč od prvega dne, ko je kominform udaril po Titu. Vedno so računali na vojno z Rusijo, in zmerom so upali, da se bo v njo naša dežela zapletla prej ali slej in da bo Tito zletel, klerikalci pa Slovenijo znova zavladali. A božji mlini meljejo po svoje. Ekskralj Peter se je tej resnici prilagodil. Pišejo, da se ljubimka v newyorških hotelih, njegova žena z otrokom pa je pod zaščito angleške vladarske hiše v Londonu.

Ameriška vlada je podprla Tita, ker ji to boljše kaže kakor pa podpirati slovenske ali Pavličeve hrvatske klerikalce bodisi tukaj ali pa v Jugoslaviji. Toda podpira tudi slednje — "just in case". V prid svoje taktike se ji zdi za enkrat najboljše, da se v borbi s kominformom Titu pomaga. Čudovito, kaj ne, kako se stvari spremenijo! Stalinovih slik v Beogradu ni več. Trumanovih tam sploh še nikoli ni bilo. Toda Američani so zdaj v Jugoslaviji pohvaljeni na uradnih proslavah kadarkoli je priložnost.

Henry Wallace je prekinil vse stike s svojim nekdanjim liberalizmom, je nad vsem razočaran, posebno nad Rusijo in ne bi se pomišljal, da bi se nanjo vrglo nekaj naših atomk. Kakor naši čitatelji vedo, se v Proletarcu zanj nismo nikoli kaj posebno navduševali. A kot pravi Frank Cesen, drugega izhoda iz zadnjih predsedniških volitev nismo imeli. Kaj v prihodnjih? Nekaj odbornikov unij (ne komunisti), se ukvarja še z idejo za ustanovitev nove delavske stranke angleškega vzorca. Zdaj še nimajo opore. A čez leto dni se lahko še marsikaj dogodi. Npr., novi kongres, v katerega so laboristi vodje CIO in AFL toliko upali, je reakcionarnejši kakor sedanji, ki gre v zaton. Politika slepomisenja ameriških unij je povsem bankrotirala. Ako se iz nje ne izmota, bodo imeli priložnost se kako čredotočiti pod novim imenom komunisti, kar pa v tej histeriji ni verjetno. Ali pa socialisti, ako bo socialistična struja v Readingu, Pa., mogla dobiti kaj zaslonbe po ostali deželi.

NOTICE IZ URADA

Se pred letom so poročali, da Anton Zornik morda ne bo mogel več na pot, ker je težko bolan. A on ni obupal. Čim je toliko okrevljal, da je mogel spet naokrog, že se je oglašil po naših straneh. Tako je letos do decembra dobil na svojih obiskih nad sto naročil za Proletarca, pokolektal nad 500 naročil za Prosveto ter razpečal 138 izvodov Ameriškega družinskega koledarja letnika 1950. Piše tudi, da nam je smrt v zapadni Penni spet vzela nekaj naročnikov.

O takih izgubah smo pisali tudi v prejšnji številki.

Anton Udovitch še pomaga v našem uradu, ker ga ta list res potrebuje. Ob enem piše svojo kolono pod novim naslovom, ki je v tej številki. Za Proletarca je on v upravnishvu, kakor v pisanju svojih člankov, res izborna moč.

Avtna nezgode so v naši deželi nekaj vsakdanjega. Ubilih in poškodovanih v njih je vsako leto v Zed. državah več ljudi kot pa jih je bilo še v katerikoli posamezni veliki bitki v vojnah. Primerilo se je, da je bil v taki nezgodi minuli mesec prvič v življenju tudi urednik tega lista, ki je že veliko potoval ne da bi bil kdaj v nesreči. Nekateri listi so o tem že poročali. Udarce sicer ni bil močan, toda človek začne čutiti bolečine baš pri takih navidezno malenkostnih ponesrečbah šele pozneje. Treba je bilo nekaj šivov na obrvi, a v bolnišnici so ugotovili, da kakih notranjih poškodb ni. Policija je avtoista označila za "hit-and-run", ker nesreče ni prijavil. Na cestah je treba biti previden, a avtna nezgoda je stvar sekunde.

NAŠE NEPRILIKE V AZIJI

(Konec s 1. strani)

Veliko prijateljev vlade Zed. držav v Angliji, v Franciji in posebno v Indiji smatra, da je naša vlada v državništvu skrajno nerodna in pa da je veliko tega kriv posebno general MacArthur, ki je odločen nasprotnik sedanje kitajske vlade ter zagovornik prapadlega Čiang Kaiškovega režima, ki vedri pod zaščito naše oborožene sile na otoku Formoza.

Kaj sedaj?

V Koreji so bile naše žrtve do konca novembra nad 30,000 mož. Izmed teh je bilo nad 5,000 ubitih. Ko je udrila v Korejo proti naši armadi tudi Kitajska, se je število žrtev na obeh straneh seveda jako povečalo.

Angleži, ki imajo v diplomaciji in v vojnah veliko boljše skušnje kakor pa naš uradni Washington, smatrajo, da so zavezniško vojno politiko Američani zavzeli, oziroma sedanja Trumanova administracija, najbolj pa s svojo vojno histerijo naš zvezni kongres. K nji pa je pripomogel predsednik Truman, češ, da ne zna brzdati besed, kadar bi bil molk boljši kakor pa govorjenje.

Enakega mnenja je sedanja francoska vlada in bržkone še marsikatera druga.

Tudi znani komentator Drew Pearson meni, da je general MacArthur veliko kriv naših neprilik v Aziji, toda priznati je treba, da vsa naša reakcija v Zed. državah ovira vsak poskus, in pobija vsak predlog za pobotanje s kitajsko komunistično vlado.

Nesreča za nas je, namreč za našo deželo in zavveznike, ki je slede, da nimamo nobenega pravega konstruktivnega programa. Ves smoter naše diplomacije je podpirati režime, ki so za stari red, za sistem, ki ga zdaj tu označujemo za "free enterprise", v resnici pa se je iz starega razvil v monopolistični kapitalizem.

Zed. države so s to svojo taktiko uverile posebno kolonialna ljudstva v Aziji, da naši vladi, oziroma ameriškem vladujočemu sloju, ni mar nič drugega kakor dobički, neglede kako si jih pridobi, in da nima simpatij do nikogar razen za bogataške sloje.

Imamo sicer tudi svojo propagando, s katero naša vlada dokazuje, koliko dobrega so Zed. države storile za svet. In moskovska pa slika ves ameriški vladni aparat in ves naš vladujoči sloj za "hujskače v vojno", za podpornike svetovne reakcije in tako smo kar naprej vsi skupaj v negotovosti.

In bomo, ako ne pride do nekega delovnega sporazuma med Sovjetsko zvezo ter ameriškim blokom, ako nismo priložnosti v tak namen že zamudili. Predsednik francoske vlade Pleven je dejal, da je še optimist, a predsednik indijske vlade Nehru le upa, da morda svetovni mir ni še povsem izgubljen. Toda vojna v mali Koreji priča, bolj kakor je civilna vojna v Španiji, da je mir sedaj povsod v največji nevarnosti, in da ni v naši vladi nobene take osebnosti, kakor je bil pokojni Franklin Delano Roosevelt. Upajmo, da je predsednik angleške laboritske vlade, Clement Attlee, na tem svojem obisku pri Trumanu kaj dosegel za končanje vojne krize v Aziji, če ni že v tak namen prepreno prišel.

Nekaj o tem in onem

Piše Anton Udovitch

Vse nekaj drugega sem imel namen napisati danes, pa novice ki sem jih čul zanjde čase iz rojstne domovine, me nekako vznemirjajo, radi tega pišem o tem.

Mnogo se čita in sliši po radiu, da je imela Jugoslavija zelo slabo letino vsled velike suše, ki jo je zadela minulo poletje. Položaj je zelo resen. Tako, da brez pomoči od zunaj, ji preti lakota. Ameriška vlada je obljubila in delno že nekaj živih poslala ubogemu jugoslovanskemu narodu, kar bo mogoče omililo gonjo napram kmetom, ki ne morejo izpolniti in oddati oblastem predpisane kvote. Vsled tega so nekateri pod ključem, kot pravi poročilo.

Težko je človeku, ko kaj takega sliši.

Vem, da je težko kmetu, ki je vso pomlad in poletje trdo delal in ko pride čas, da pospravi svoj pridelek, pa še za sebe nima dovolj — ob enem pa ima še veliko obligacijo do vlade.

Rudar, ki trdo dela v rovu, delavce, ki težko dela v tovarni, oba morata živeti. Uradniki, ki jih je menda več kot jih je treba, morajo tudi živeti. Kmet je pa edini, ki prideluje živila in to še na primitivnem način, ako ga primerjamo z ameriškim kmetovanjem. Na to pa če je še slaba letina, je pa ves trud zastoj. Kje vzeti, da se narod preživi? Ali se je čuditi, če pri vsem tem kmet godrnja ali se celo malo pridruša?

Poznam možake, za katere sem prepričan, da ne bi za no-

beno ceno škodovali narodu. Že davno so se navduševali in več ali manj delali na to, da bi se narod osvobodil izpod tujega jarma. Pomagali so partizanom, nekateri v borbah, drugi zopet s živili in kadar je šla borcem trda, so jih tudi skrivali in jim pomagali na varno, ter s tem tvegali svoje lastno življenje, v prid osvoboditve izpod fašizma in nacizma, tujega in domačega. Danes je marsikateri izmed teh pod ključem in to tako strogo kot največji hudodelci, da niti žena ali otroci ne smejo do njih.

Kje je ono lepo narodno geslo "Bratstvo - Edinstvo"? o katerem smo toliko čitali? Ječa ne bo rešila problemov s katerimi se srečuje narod!

Ječa ne bo ustvarila morale, ki je potrebna celokupnemu narodu, ako hoče korakati v bodočnost skozi temne in težke čase, katerim se ne more izogniti. Treba je "Bratstva"! Treba je "Edinstva"! Kaj bi dejal poet France Prešeren, kaj bi dejali drugi ljubitelji in borci naroda, ki so skozi stoletja opevali svobodo naroda in sanjali o nji?

Vem, da je za vse teško. Toda s silo se v slučaju pomankanja zelo malo doseže. Treba je prepričevalnega sporazumevanja, pa bo šlo.

Vem tudi, da ljudem, ki niso bili nikoli svobodni, je težko izgovoriti svobodo v pravem pomenu besede, tudi kadar imajo oblast v svojih rokah. Svobode, kakršno bi si kdo v domišljiji slikal, je ni nikjer na svetu, ker je nemogoča. S pravicami so ve-

zane tudi dolžnosti. Ni dobro, ako ima nekdo vso pravico, drugi pa vso dolžnost. To dvoje mora biti pomešano, ako hočemo, da uspešno deluje.

Taka dejstva pa niso škodljiva samo tam, kjer se gode, pač pa delajo nespornost tudi med nami tu v Ameriki. Eden se poteguje za to — drugi za drugo, kar ubija medsebojno moralno, katere je zelo potrebna za naše skupno delo v pomoč trpečemu narodu.

Jaz zelo nerad pišem te vrstice. Ni moj namen kritizirati in ne svetovati. Toda kadar hvalimo kar je dobrega, moramo tudi pograti kar je slabega. Kadar se pravica deli, naj se vsem enako brez razlike. Vsak, ki ima pravico do dela, naj ima pravico tudi do besede. Ako je v napačnem, se mu raztolmači in ga pouči. Da sedaj temu ni tako, nam pričajo starokrajski listi, ki sami kritizirajo oblastnike v raznih krajih na njih nedolžnosti.

Izgnali so tuje sovraže in zdaj je čas, da kot je dejal F. Levstik, "kar je krivo izravnamo; kar je dobro dokončamo..." in v naslednji kitici pa pravi — "Skrbi zasle, ljubi brata, dvigni ga, odpri mu vrata." Gregorčič pa pravi: "Ta krasni svet, ta vrli rod pač zlate vreden je usode." In to je kar narodu želimo mi, ki smo šli po svetu, da bi se po tako težkih časih naselilo med to trpečo ljudstvo "BRATSTVO—EDINSTVO!"

POMOČ JETIČNIM OTROKOM V SLOVENIJI

Chicago, Ill. — Zadnje zimo — to je letošnjega januarja — se je na pobudo Vilme Habazin organizirala v tem mestu skupina slovenskih slavnikiaric, da zberemo sklad za zdravljenje jetičnih otrok v Sloveniji. Vilma je v ta namen dala krasen namizni prt, na katerem je delala ob svojem prostem času dve leti, predno ga je dogotovila. Naša dekleta v tej obrti so šle na delo in nabirale prispevke na knjižice. Dobro so uspele.

Poslale smo v ta namen v stari kraj za nad \$400 vitaminov A-D, streptomicina in penicilina. Na seji dne 28. nov. smo sklenile poslati tja zdravil za nadaljnih \$250.

Prt bo oddan 3. feb. prihodnje leto v Slov. del. centru. Več o tem pozneje.

Naravno, da naši ljudje v Sloveniji cenijo vsako tako pomoč, ki jim jo moremo nuditi. Dr. Ahcin, minister za ljudsko zdravstvo v Sloveniji, je nam pisal dne 4. nov. sledeče:

Tovarišica dr. Franja Bidovec se je ob povratku iz Amerike oglašila pri meni in mi prinesla Vaše pismo in Vaše darilo. Zelo ginjena mi je pripovedovala o ljubeznivem sprejemu in o pozornosti, ki je bila deležna z Vaše strani. Opisala je tudi Vašo veliko vneto pri nabiranih akcijah in za pomoč materam in otrokom v naši republik.

Prejeli smo od Vas darovani Streptomycin, ki smo ga po Vaši želji izročili otroški kliniki v Ljubljani. Uporabili ga bomo za zdravljenje tuberkuloznih otrok. Sporočite prosim naši rojakinji Vilmi Habazin, da se ji za njeno plemenito pobudo prav iskreno zahvaljujem. Znano mi je, da so nam sovražni elementi širili govorice, da v Jugoslaviji otroci mrjo za tuberkulozo zaradi pomankanja streptomycina. Res je, da je tuberkuloza važno vprašanje v našem zdravstvu, še s posebnim ozirom na strašno vojno, ki smo jo prestali, vendar pa, kot Vam je sigurno že tudi znano, te sovražne propagandne vesti niso utemeljene. Imamo pa zlasti pri otrocih zelo lepe uspehe pri zdravljenju s streptomycinom. Opozorili bomo otroke, ki se zdravijo zaradi tuberkuloze z Vašim streptomycinom da je to zdravilo dar plemenitih, poštvovalnih Slovencev v Ameriki, tako da se bodo tudi ti majhni bolniki sami Vam zahvalili, da bodo vedeli, da napredne Slovencev v Ameriki mislijo na mladi rod v stari domovini. S posebnim veseljem pa se Vam zahvaljujem za paket z vitamini A in D za otroke. Sporazumno z otroško kliniko v Ljubljani, kateri smo izročili vse Vaše pošiljke po Vašem naročilu, smo vitamine razdelili vsem otroškim bolnicam v Sloveniji, sanatoriju za tuberkulozne otroke in okrevališču za otroke ogrožene po tuberkulozi v Gozd-Martuljku.

Predlagam Vam, da svojo plemenito poštvovalnost usmerite na določena zdravila, kar bo rodilo tudi največji efekt. V prvi vrsti pridejo v poštev vitaminski preparati (A in D) za otroke in noseče žene, Penicilin G, ki je najmlajša oblika zdravljenja pri otrocih in streptomycin. Seveda pa s tem ne mislim obremeniti Vaše tovariške slavnikiarce za katere vem, da si težko služijo denar in da si morajo pritrjavati od ust za take zbirke, kar mi tudi upoštevamo in visoko cenimo. Ta predlog velja le v kolikor pač zbirate fond v take namene. Mislim pa, da bo tako sporazumno reševanje teh vprašanj najbolj smoteno in Vaši

Dr. Ahcin
Zanimivo pismo o tej akciji je poslala Minki Alešovi tudi dr. Franja Bidovec, ki izreka lepe pozdrave vsem slovenskim slavnikiaricam v Chicagu in okolici, ki so pomagale ali še pomagajo z doneski v ta sklad.

— Angela Zaitz

POLITIČNI UMORI IN EKSEKUCIJE

Nedolgo tega, v novembru to leto, sta dva portoričana, ki sta živela v New Yorku, sklenila umoriti predsednika Trumanu. Vsled popravljanja Bele hiše, ki je stan naših predsednikov, je Trumanov začasni dom v Washingtonu Blair House.

Atentatorja sta se skušala utihotapiti vanj, toda so jih predsednikovi stražarji pravčasno opazili in začeli streljati nanju. Atentatorja sta vračala s strelji. Eden izmed nju je bil v tem spopadu ubit, in en Trumanov stražnik (bodyguard). Truman je med tem spal in ni nič vedel kaj se godi pred vhomom v njegovo hišo.

Tudi Franklina D. Roosevelta je neka zmeda, kmalu potem ko je bil izvoljen za načelnika te republike, skušala umoriti v Floridi, ko sta (Roosevelt) in takratni čikaški župan Cermak, Čeh po rodu, sedela v stadionu. A neka ženska je atentatorja hipoma zagrabila za roko in krogla je tresčila v Cermaka, ki je potem na posledica umrl. Leži v mavzeleju na Češkem narodnem pokopališču v Chicagu.

Eden izmed po svetu najbolj znanih atentatov v novejši zgodovini se je izvršil l. 1914 v Sarajevu v Bosni, ki je bila takrat avstro-ogrsko provinca. Znan je ta atentat radi tega v svetovni zgodovini, ker je bil užig v prvo svetovno vojno.

Sledeče je seznam glavnih atentatorjev zgodovinskega značaja, ki so se dogodili od sarajevskega naprej:

1914 — Avstro-ogrski prestolonaslednik Franc Ferdinand in žena Sofija bila umorjena v Sarajevu.
1914 — Sloviti socialistični vodja Jean Jaures bil umorjen v Parizu.
1915 — Guillaume Sam, predsednik republike Haiti, umorjen.
1916 — Avstrijski socialist Friedrich Adler umoril v parlamentu avstrijskega ministra grofa Stürgha.
1918 — Odstavljeni ruski car Nikolaj in družina umorjeni.
1920 — Venustiano Carranza, predsednik Mehike, umorjen.
1921 — Japonski premier Takaši Hara umorjen.

1922 — Irski premier Michael Collins umorjen.

1922 — Predsednik Poljske, Gabriel Narutowicz, umorjen.

1923 — Bolgarski premier Aleksander Stambolovski umorjen.

1924 — Italijanski socialistični voditelj Giacomo Matteotti umorjen.

1928 — Novoizvoljeni predsednik republike Mehiko, Alvaro Obregon, umorjen.

1928 — Stefan Radić in dva druga hrvatska poslancina umorjena v skupščini v Beogradu.

1932 — Paul Doumer, predsednik Francije, umorjen.

1932 — Japonski premier Tsuji Inukai umorjen.

1933 — Luis M. Sanchez Cerro, predsednik republike Peru, umorjen.

1933 — Afganistanski kralj Nadir šah umorjen.

1933 — Rumunski premier Ion G. Duca umorjen.

1934 — Bronislaw Pieracki, minister notranjih zadev v poljski vladi, umorjen.

1934 — Avstrijski kanceler Engelbert Dollfuss umorjen.

1934 — Jugoslovanski kralj Aleksander I. umorjen v Marseillesu, Francija.

1934 — Louis Barthou, francoski minister vnanjih zadev, umorjen istočasno kot kralj Aleksander, s katerim se je peljal v avtu.

1934 — Sergij Maronovič Kirov, sovjetski državnik in eden voditeljev komunistične stranke v Sovjetski niji, umorjen l. dec. v Leningradu.

V poznejši dobi je najbolj pretresel svet atentator, ki je l. 1949 umoril mahatmo Ghandija v Indiji. Ljudstvo je je častilo kakor svetnika vsled njegove edinstvene borbe proti Angliji za osvoboditev svoje dežele. In že ko je sedanja angleška vlada izjavila, da ima Indija odslej popolno svobodo in je Ghandi le še miril svoje ljudstvo, ker se je pričelo klati med sabo radi vere, je fanatik Ghandija ubil, češ, da je to moral storiti ker je bil on (Ghandi) v raznih stva-

plemeniti darovi tudi imeli, največji praktični efekt.

Torej vse Vaše pošiljke smo izročili po Vaši želji. Za darovano zdravila se v imenu naših bolnih otročkov in nosečnic iskreno zahvaljujem tovarišicam, ko so se podpisale za odbor in preko njih vsem plemenitim darovalkam.

S tovariškimi pozdravi

Dr. Ahcin
Zanimivo pismo o tej akciji je poslala Minki Alešovi tudi dr. Franja Bidovec, ki izreka lepe pozdrave vsem slovenskim slavnikiaricam v Chicagu in okolici, ki so pomagale ali še pomagajo z doneski v ta sklad.

— Angela Zaitz

reh za popolno osvoboditev Indije preveč popustljiv.
V poslednjih par letih je bilo precej političnih umorov v Latinski Ameriki in eden v Egiptu. Se veliko več bi jih bilo, ako ne bi bili ljudje na najvišjih državnih mestih toliko zastraženi, kar je posebno razvidno že iz prej omenjenega poskusa na Trumanovem življenju.

Atentati na ameriške predsednike

Trije predsedniki Zedinjenih držav so bili umorjeni. Abraham Lincoln je ustrelil J. Wilkes Booth l. 4. aprila 1865. James A. Garfielda je ustrelil Charles J. Guiteau na železniški postaji v Washingtonu dne 2. julija 1881. William McKinley je bil ustreljen na panameriški razstavi v Buffalu, N.Y., dne 6. septembra 1901. Atentator je bil Leon Czolgosz. Morilec Lincoln je bil ustreljen ko se je branil aretacije. Guiteau je bil za svoj zločin obesen. McKinleyjev morilec pa je plačal kazen na električnem stolu.

Glasbena matica bo opero "La Traviata" še ponovila

Cleveland, Ohio — Prva vpriporitev slovite opere "La Traviata" v SND je privabila toliko posetnikov, da za vse ni bilo prostora. Zato se je Glasbena matica, ki jo je vpriporila, odločila "La Traviato" ponoviti dne 28. januarja 1951, pogojno, da si kupi vstopnice do božiča najmanj 500 oseb. To pa radi stroškov, ki so stakimi vpriporitvam za naše razmere jako visoki, zato je Glasbena matica voljna ustreči želji za ponovitev te opere le, ako pokaže naše občinstvo resno voljo, da dvorano tudi napolni. Prijavite se zanje bodisi dirigentu Antonu Shublu ali pa kakemu drugemu članu Glasbene matice.

Odkod zlo

Kovač skuje sekuro in gre v gozd. Orjaško drevo se mu smeji, češ; saj mi ne moreš do živga. A kovač odloži le vejo in napravi iz nje toporišče. Nato poseka orjaško drevo. Orjaško drevo se podere in zastoka: "Vse zlo prihaja pač od nas samih."

(Po srb. nar. prip. S. B.)

Moja način zbijati šale je govoriti resnico. To je najsmesnejša šala na svetu. — Bernard Shaw.

Tole mi ne gre v glavo?

Čemu nam naš svet, z ameriškim načelstvom, obeta čedalje slabše stvari, namesto boljše, to mi nikakor ne gre v glavo! Višanje davkov, večanje dragotin in razširjevanje vojne — čemu vsega tega treba, tudi tega ne zapopadem!

45 LET BOJA IN TRUDA

FRANK CESEN

Ne vem kako bi pričel, da bi tembolj poudaril pomen redkega jubileja našega bojevitiga in odločnega delavskega lista Proletarca. Nihče ne more točno oceniti njegovih zaslug za razvoj napredne misli in razširjenosti obzorja med jugoslovanskimi naselenci v Ameriki. Njegov vpliv je globoko segal v vse pango našega javnega življenja. Kot glasilo jugoslovanske socialistične zveze, nas je na poljuden in učinkovit način vzgajal in učil o delavsko-politični zavesti v svrhu svetlejših bodočnosti proletariata. Svoje čitatelje je stalno navajal za pristop k unijam, ko so bile iste še v povojih in osvobodilni boji pri zapeljivem delavstvu. Ob času stavk, ki so bile nekaj po zaslugi najetih kompanijskih pobojnikov ljute in krvave, je stal hrabro ob strani delavcev ter jim vlival pogum za njih upravičen boj. V verske polemike se je spuščal le tedaj če je bil izzvan, kar mu je ohranilo spoštovanje tudi pri nasprotnikih.

Svojo dolžnost je vršil tudi v kulturnem oziru, kar pričajo soc. pevski zbori, njih dramski odseki in Prosvetna matica s svojim arhivom in izdajanjem knjig. Po njegovi zaslugi so se v nekaj številnih in krepkih socialističnih klubih vršila podučna predavanja in razprave, ki so bistrile um in navduševale člane do nevhvaležnega dela agitacije v prid socializma. Stalni spomenik si je pa Proletarec zgradil pri določevanju smernic in delavskih načel ob ustanovitvi SNPJ. V tej trdnjavi naprednih Slovencev so osredotočeni napori in talenti Proletarčevih urednikov kot: Zavertnika, Kristana in Zajca. Brez Proletarca in soc. smernic bi SNPJ najbrž nikdar ne postala najnaprednejša in največja slovenska podpornica organizacija.

Ko se je leta 1906 Proletarec rodil, je bilo naseljevanje naših ljudi v Združene države na visoku. Prihajali smo sem skoro vsi iz kmečkih predelov kjer je bil socialni demokrat redka prikažen. Avstrijske šole so nas vzgajale v prvi vrsti za pokorščino do cesarja in cerkve. Zato ni čuda, da smo prišli v to deželo do cela nevedni in brezbržni za kakšno delavsko-strokovno, še manj pa politično organizacijo. V tem stanju smo ostali dalje, za kar so na eni strani skrbeli stanovanjski gospodarji in gostilničarji, na drugi pa duhovni in predelavci v tovarnah in rudnikih. Napredno gibanje je bilo tedaj še šibko in tvegano. Redki socialisti in liberalci so tajno razpečavali Proletarca in Glas Svobode kjerkoli je bila prilika. In ker smo bili mladi in naše prepričanje še ni bilo trdno opredeljeno, so imeli agitatorji sorazmerno dober uspeh. In tako je pričel Proletarec rasti, in z njim tudi soc. klubi in njih kulturni odseki.

Ne bilo bi pravično ako ne bi pri teh spominih omenili tudi Majski glas, ki je bil takorekoč Proletarčev otrok. V začetku je MG izhajal kot prvomajska slavnostna številka Proletarca, toda od leta 1933, če se ne motim, je izhajal kot izborna urejena leposlovna revija v katero so prispevali svoje gradivo vsi znani ameriško-slovenski sodrujci. V teku svojega obstanka je ta revija izvršila mnogo vzgojevalnega dela zlasti med ljudmi, ki jih Proletarec ni dosegel. Le škoda, da je morala vsled finančnih potočkov prenehati izhajati.

Kakor ostalim odločno delavskim listom, tako tudi Proletarcu ni bila pot nikdar postlana z rožicami, kajti ni je težje naloge kot boj z nevednostjo, ki ima zaslonbo pri vseh kapitalističnih propagandnih sredstvih. Proletarčevi uredniki in drugi sodelavci niso sedeli na lavorikah, temveč so prejeli batine od

vseh strani. Bili so junaki, ki se v svojem idealizmu niso ustrašili nobenih zaprek. Isto velja za zastopnike po naselbinah, kajti pobožne mamice so jih z metlo poganjale čez prah in strahu, da se ne bi "okužile." Naivni moški so se pa zlasti pri bari dušali, da se že davno "pozabili" kar piše Proletarec. Toda vsled njihove odločne vztrajnosti je Proletarec raste in v Debsovih časih postal že vpliven delavski list s katerim je reakcija resno računala.

Pa se je pojavila prva svetovna vojna in z njo val strahot, ki je pogazila svobodo govora in tiska. Debso so vsled njegovega odločnega mirovnega stališča vrgli v ječo in z njim vred je trpela že prilično močna soc. stranka. Pričeli so se znani brezozirni Palmerjevi pogoni na vse kar je dišalo po socializmu. Največ so trpeli inozemski delci in njih časopise, med njimi seveda tudi Proletarec. Toda če ima hudič mlade, nima samo enega; in tako so socialisti doživeli ponovni udarec, ko so komunisti ob priliki boljševiške revolucije razdvojili delavstvo. Vsled tega je bila močno prizadeta tudi JSZ, kajti hrvatski "revolucionarji" so postali čez noč komunisti ter izstopili iz "buržvazne" JSZ. Po Debsovi smrti je vzel vajeti soc. stranke v roke Norman Thomas, ki pa ni bil kos svoji težki nalogi, vsled česar se je JSZ odcepila od stranke in živovarila dalje kot prosvetna organizacija. To je tragično poglavje zase, vendar se ga je potrebno dotakniti ker je v tesni zvezi s Proletarčevim zgodovino.

Med tem časom je prenehal izhajati marsikateri delavski časnik, toda Proletarec je šel vztrajno naprej skozi vse viharje. Vsled nizke naročnine se stalno nahaja v gmočnih stiskah, ampak od sedaj so mu njegovi zvesti prijatelji še vselej priskočili na pomoč. V teku svojega dolgega obstanka se je vedno držal srednje radikalne poti in zagovarjal demokratične metode vladanja, kar mu je ohranilo ugled in naklonjenost čitateljev. Svoje stališče je spretno zagovarjal s čemur se je zameril skrajni levici in desnici. Oboji so mu očitali, da se je odtujil od socializma, toda dogodki so potrdili da je bil v pravem. V drugi svetovni vojni je Proletarec lažje dihal, kajti vojna histerija proti radikalcem je bila po zaslugi pokojnega Roosevelta in vsled zavezništva s Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, zelo omejena.

Glede novega jugoslovanskega režima je Proletarec zavzel isto stališče kakor vsi pošteni in stvarni listi. V vidiku ima silne potočke in ovire "bratskih" držav pri gradnji socializma. Za industrijski podvig, socialno skrbstvo, moderniziranje kmetijstva in vzgojo zaostalih ljudskih množic ima vedno toplo besedo, dočim obsoja birokracijo in druge gotove napake katere bi se z brezovo metlo lahko preprečile. V krpanje kapitalizma ni Proletarec nikdar verjel, vendar je pod pritiskom razmer že dvakrat agitiral za takozvane progresivne kandidate in sicer: za pokojnega La Folletea in v prošlih volitvah za Wallacea. Oba sta bila liberalna politika stare šole z delavskim čutom v srcu toda brez hrbtenice. Pri obeh so socialisti doživeli razočaranje. To znači, da bodo delavci dosegli svoje zahteve le potom stranke s socialističnim programom.

Bodočnost Proletarca, kot tudi ostalih slovenskih listov — ni rožnata. Prva generacija, ki je temu listu dihnila življenje, ga krepila in ohranila do zrele moške dobe — izumira, dočim se druga za naše liste ne zanima. Ob svoji 45-letnici je Proletarec prejel mnogo čestitk in pozdr

vov, kar je lepo in dostojno. Toda vpricho okolščin in potežkoč v katerih se nahaja, mu vse čestitke ne bodo pomagale ako ne najdemo pota, da ga potegnemo iz zagate. Sklep upravnega odbora, da se bo list začel izdajati vsaki drugi teden, je vse preje kot razveseljiv, kajti čitatelji bodo znatno prikrasjeni na dobrem čitvu. Čemu ne bi rajši poizkusili zvišati naročnin na štiri ali pet dolarjev letno? Seveda bi s tem izgubili nekaj naročnikov, toda najbrž manj kot si mislimo. Sicer pa je upravni odbor nedvomno tudi o tem nasvetu temeljito razmislil. Na vsak način pa skušajmo Proletarca ohraniti do naslednje smrti, kajti njegovo vrednost bomo znali ceniti šele takrat ko ga med nami več ne bo. Zato naj živi Proletarec še mnogo let!

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Calif. — Ker imam vsak dan praznik, nedeljo pa za nameček, se človek res naveliča vedno biti doma, pa sva se z mammo — kakor pravim svoji ženi — domenila, da se odpeljeva v Fontano.

Dne 10. nov. zgodaj zjutraj sva jo mahnila na pot. Lizo sem napojil z gasolinom, šoferja pa z rakijo, pa sva oba korajžno vozila proti Fontani, kamor sva prišla že ob 3. pop.

Ko sva se podala z doma, je bilo lepo vreme. Toda ko sva dospela v Bakersfield, sva bila v pešeni nevihti. Skoro bi mi lizo s peskom zasula. Končno sem se le prenilil v sotesko med visoke hribe. V nji sem saj videl kod vozim. Viharji so ponehali, da sem lahko brez nadaljnjih neprilic prišel v Fontano. Najprvo sem se ogledal v dvorani, to pa radi tega, ker je bil šofer žejen. Ko izstopiva iz avta, je bil vihar spet tolikšen, da bi mi skoro mamo odnesel.

Mrs. Mary Jankovich, ki je sedaj natakarka v Slovenskem domu, me je potrla s pivom, mamo pa z vodo. Nató sva se odpeljala k Johnu Jancu ter njegovi soprogi, kamor sva bila povabljeni. Ona je pripravila okusno večerjo in potem sta nama ponudila tudi jerpergo. Pri njih sva ostala tri noči, podnevi pa smo nekoliko obiskavali rojake, se menili in svet reševali, pa tudi zabavali smo se.

Z Johnom Jancem sva bila delegata na XIV. redni konvenciji SNPJ v Detroitu in vseh šest dni zborovanja skupaj sedela. Z njegovo Leno pa se pozna se iz države solnčnih rož, da smo bili vsi kar domači.

V nedeljo 12. novembra je pa bila res nedelja. V slovenski dvorani se je vršil banket v praznovanju 20-letnice obstanka društva št. 723 SNPJ, in ker je bila na ta dan Martinova nedelja, smo počastili tudi sv. Martina in pa gosko, ki smo jo dobili lepo razrezano ter razdeljeno po mizi v krožnike. To slavnost smo nato zaključili v Slovenskem domu pri bari — tako da smo se prav imenitno imeli.

Vremenski bogovi ga res grdo lomijo. Pred par leti so dobili v Fontani slano, da so jim pomaranče pozeble, v tem viharju pa jim je sadeže ponekod vse otrslo, kar je bilo še na drevesih. Zalostno je bilo pogledati, ko so ležali še vsi zeleni pod drevesi. In to ni še vse! Kar ni uničil vihar, so pa poplave dokončale. V Fresno v Calif. je bilo vsled poplave 8.500 ljudi brez strehe. Zapustiti svoj dom in bežati, da si rešiš življenje, niso mačkine solze. To je bila največja poplava v zgodovini te države. Napravila je milijone dolarjev škode.

Božični prazniki so pred praznikom. Po starem običaju si bo

mo zopet drug drugemu voščili vesele božične praznike. To je lepo, da se saj enkrat na leto spomnimo na svoje prijatelje. Na milijone kartic (božičnih voščil) se pošlje vsako leto. V cerkvah bučijo orglje in oznajo "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje."

Toda iz Koreje ter iz drugih bojišč ne prihajajo za mir kaj prida poročila. Naš predsednik Truman je zapretil pred tedni vojakom severne Koreje, da ako se kmalu ne podajo, bomo pričeli vsipati nanje buče atomke ali kakršne že, da jih bo razneslo, namreč buče, vojake in njihova mesta ter vasi. V borbo so nato posegli še Kitajci in v tisočih družinah ne bo veselega božiča, ne prepevanje o miru na zemlji. Dobro volje ne bomo imeli sedaj niti v Ameriki, radi katastrofalne vojne v Koreji.

Neki dopisnik v Clevelandu je že večkrat poudaril, da smo na svetu čudni "človeki". Pa smo res. Vsi smo za mir, molimo za mir ob nedeljah in posebno na božič, čez teden pa hodimo v tovarne izdelovati tiste "buče" ki sejejo smrt in rušijo svet.

Vsako leto sem poslal prijateljem z božičnimi voščili kakih dve sto kartic, letos pa sem se odločil, da tega ne bom storil. Namesto njih naj vsem, ki jih poznam, in vsem drugim pišem tele vstice: Boljše novo leto in več miru v njemu ter obilo sreče želiva vsem vam jaz in mama. In pa da bi imeli na mizi dosti rakije, vina in potice, da bi se ob njih vsi veselo zabavali v družbi svojih dragih. Iskreno pozdravljeni! — Anton Tomšič.

Delavec črpa svojo IZOBRAZO iz delavskega časopisa in knjigi. To je praktična izobrazba, ki mora delavcu koristiti. Naročite se na PROLETARCA, edini jugoslovanski socialistični list v Ameriki.

Strah zapadnih dežel vsled zapletenosti Zed. držav v Aziji

(Konec s 1. strani)

Strašenje z A-bombami
Celo naša sosedna kanadska vlada se je vzemirila ob nedavni Trumanovi izjavi, da ima naše vrhovno poveljstvo v svoji vojni v Koreji ves čas mislih tudi atomske bombe. Namreč, da jih bo naša oborožena sila uporabila čim se ji bo zdelo, da ji bo to potrebno.

Vsled tega se je prva zgrazala Indija, druga po prebivalstvu najbolj velika dežela na svetu, češ, ali ste si baš Azijate izbrali, da jih masno pokoljete? Prvi naši dve atomski bombi sta bile vrženi namreč na Japonsko.

Kanadska vlada želi, da bi v Washingtonu bili z besedami previdnejši in razsodnejši v strategiji.

In res uradni krogi v našem glavnem mestu — posebno pa ljudski zastopniki, za enkrat prvi le strajajo, drugi pa hočejo atomke takoj uporabiti "kjerkoli potrebno" — najprvo naj jih nekaj vržemo na Moskvo! A upati je, da bo v Trumanovi administraciji obvladal prenapetost hladen razum ter preprečil širjenje vojne.

Nemci in Japonci nič navdušeni za sodelovanje

Tisti ameriški politiki, ki so zahtevali, da naj oborožimo bivše japonske vojake ter jih pošljemo nad severne Korejce ter Kitajce, so dobili minuli teden odgovor od predsednika japonske vlade, da se to ne bo zgodilo. Enostavno radi tega ne, ker to ni japonska vojna. Za druge pa se ne bo borila. Japonski premier se sicer ni določil tako izrazil, a pomen je isti.

Najbolj pa je presenetilo Američane dejstvo, da so se Nemci v zapadni Nemčiji v svo-

PO VOLITVAH

"Kako da niso več glasov dobili, pa so tako kričali: Domovina zovel?"
— Od samih govorov so glave vsi zgubili.
Odkod naj vzamejo potem glasove?—

Sovražnik kompromisov

Ni bolj ogabne zanj bilo stvari, kot takšen jalov kompromis.
"V boj zoper to vas kličem vse, pa bodi izza desnih ali levih miz!"
To da bo boj! Navaden kompromis!

jih nedavnih deželnozborskih volitvah v večini izrazili proti načrtu naše vlade za oborožitev zapadne Nemčije in da naj bi se to njeno novo armado vključilo v skupno oboroženo kombinacijo vseh držav severoatlantskega pakta.

Nemški social-demokrat, konservativni kot so, so vodili tolikšno kampanjo proti oborožitvi pod takim pogojem, da so dobili večino celo v klerikalni Bavarski, ki je v ameriški okupacijski coni. Seveda — Nemci bi radi nazaj vse tisto kar so v minuli vojni izgubili, in ako bi zavezniški zapadni blok rekel, da — vrnilo vam bomo vse, ako greste proti Rusiji z nami skupno v vojno, morda bi šli. A da se bi vojskovali na svojih tleh za obrambo Francije, Belgije, Anglije itd., na to še misliti ni. Volitve same so to dokazale.

Zaradi neuspehov v Koreji je sedaj najbolj grajan general MacArthur, in to v Angliji ter tudi v Ameriki. Pravijo, da je bilo njegovo špijonsko omrežje nesposobno ter ga vsled tega napadno poučevalo, kaj se godi za mejami. In pa da je podcenjeval sovražnikovo moč.

Ako bo Attlee v svoji misiji uspel, ter indijska vlada, Trygve Lie ter drugi, ki delujejo, da

se vojna ne razplete, morda bodo naši vojaki ob božiču res že lahko doma, kakor jim je obetal general MacArthur.

A ni verjetno, da se to tako kmalu zgodi. Posebno ne, ker je toliko kričalcev, ki zahtevajo vojno z Rusijo. In to takih, ki bodo na varnem v vsakem slučaju.

Predno človek pomisli na velikodušnost, na ljubezen, na nesebičnost, na pravičnost, se mora predvsem naučiti, da obvlada samega sebe, mora biti dovolj močan, da kroti svoje lastne sile.

— Lev Tolstoj

Vse, kar služi delavcu, služi narodu; vse, kar škoduje delavcu, je izdajstvo. Črte med tem dvojim ni. Če vam kdo reče, da ljubi Ameriko, delavca se pa boji, je bedak. Amerike brez delavca ni! In če izkorišča delavca — izkorišča Ameriko!

— Abraham Lincoln

Kapitalizem, militarizem, birokracija, monarhija in cerkev praznično državne blagajne, ki jih polnijo bedne mase naroda z odtiranjem od svojih ust.

D. Tucović

All in a day's work

to serve Chicago with Gas...

4,500 men and women like Jim and Ken and John are the people of Peoples Gas.

Without their specialized skills and tireless devotion to duty Chicago's gas service could never have expanded in pace with the city's progress.

From a small beginning 100 years ago when gas served scarcely more than a hundred customers, gas today is indispensable to almost a million families, businesses and industries. And the number grows each year.

To make it possible to serve more people in more ways, Peoples Gas long ago participated in a program to deliver natural gas from the Texas oil fields to Chicago's doorstep.

A dual long-distance high-pressure pipeline system is in operation, and a third line is now under construction by an affiliated company. When finished late in 1951, it will further increase the supply of gas made available to Chicago by Peoples Gas.

900,000 Chicago homes use gas for cooking, refrigeration, water heating or house heating.

43,000 Chicago bakeries, hotels, restaurants, hospitals and other commercial institutions use gas for improving the quality of their service.

8,700 Chicago industries use gas in 12,000 different ways ranging from firing huge boilers to tiny precision work.

A newly calibrated gas meter is installed by John Stevens to replace one that has been taken to a Peoples Gas shop for periodic testing. John, like many other men similarly trained, is also available for service calls and adjustment of gas appliances.

The Peoples Gas Light and Coke Company

Gas has served the people of Chicago for 100 years

1850

1950

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Residence:
221 Shinton Rd., Riverside, Ill.
Phone Riverside 2212

PRVA SLOVENSKA PRALNICA
Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: Canal 6-7172-6-7173

TRAGEDIJA BORBE ZA ŽIVLJENSKI PROSTOR

GROF Lev Nikolajevič Tolstoj je nekoč opisal mušaka, ki ni bil zadovoljen s svojim posestvom, dasi je bilo veliko — pa se mu je zahotelo po zemlji, po tolikšnem kosu zemlje, da ji z enega kraja do drugega ne vidi konca.

Čul je, da je neke v daljni deželi običaj, kjer ti dajo zemlje kolikor jo moreš obiti od sončnega vzhoda do sončnega zahoda. Mužik se je napolnil preko širokih step v tisto bajno deželo in rekel glavarju: Veliko zemlje bi rad. Slišal sem, da jo tu lahko dobim. In mu je glavar ponovil pogoj: Ko sonce vzhaja, začni in ko zaide, če prideš nazaj točno kadar zaide, vse, kar si obhodiš, je tvoje.

"Velja," je rekel mušak. Glavar s svojimi ljudmi pa je stal na tisti piki, na katero se je imel povrniti mušak predno sonce popolnoma utone in se prične noč. In ga je čakal. Čim se je ob jutranji zori pokazal prvi žarek sonca, se je spustil mušak na pot. Že v zgodnjem jutranjem svitu pa je premeril vso to ogromno ravan in si predstavil: Veliko zemlje je to. In nato je premisljeval, kako bi bilo lahko, če bi hodil in tekkel z največjo brzino; in vse to, kamor sežejo njegove oči, bo njegovo.

Mušak se je potil, sonce je pripekalo, a je hodil naglo, vzlic pekoči vročini in tekkel, da bi obhodi čimveč zemlje. Saj bo potem vse njegovo, njegovo ... In ko se potem odpočije, bo dobro njemu in njegovim. Bolj in bolj je žgalo sonce. Bolj in bolj se je žuril mušak. Pika, s katere je prišel svoj pohod za večji življenjski prostor, je že davno izginila. A je vedel, da mora priti do nje nazaj predno zaide sonce. Preudarjal je, ali naj bi se s svojim krogu zaobrnil in šel nazaj k piki, ali bi svoj lok še bolj razširil, se žuril in si tako pridobil še več zemlje. Odločil se je za še več zemlje. Sonce se je že bližalo k tlom, a mušak je še tekkel in tekkel ... Se lahko pridobim, če se požurim, si je mislil in širil svoj krog ...

K piki, kjer ga je čakal glavar s svojimi ljudmi, se je vrnil od sekunde natančno. V momentu svoje sreče se je mušak ozrl nazaj. Ni videl do kraja zemlje, ki jo je obhodi, toliko je bilo. To ga je vzradostilo. V tej sreči se je ves izmučen zgrudil in izdahnul.

Glavar je tedaj ukazal, da naj mu dajo toliko zemlje, kolikor jo potrebuje: šest čevljev na dolgo in tri na široko. Izkopali so jamo in ga položili vanjo.

Bilo je 1. septembra 1939 — tisti dan je bil v Evropi petek — ko je modernizirani mušak Adolf Hitler v pohlepu po večjem življenjskem prostoru ukazal svoji armadi pohod na Poljsko. V svojem proglasu za večji rajh izvoljenega ljudstva je dejal tiste-ga usodnega dne, da mu ne preostaja ničesar drugega kot spo-prijem sile s silo s silno odloč-

nostjo, da njegov narod zavla-da nad Evropo in potem nad vsem svetom. Tisoč let bo naš tretji rajh živel in prosperoval in vladal na tem planetu, je pre-rokoval ta moderni mušak, ki je imel namesto nog letala — tiso-čero letal, tankov nešteto, pod-mornic, da so se jih bale vse de-že, tudi "nevtralne" in tako se je z vso gotovostjo zapodil dne 1. septembra 1939 s silo najprvo na Poljsko, da izvojuje izvolje-nemu, čistokrvnemu arijskemu ljudstvu "večji življenjski pro-stor."

Tolstojev mušak je tekkel v pohlepu za svoj večji kos zemlje samo od sekunde, ko je sonce iz-šlo, pa do sekunde, ko je zato-nilo.

Moderni Atila, Džingis Kan in Napoleon — Adolf Hitler — pa je razširil svoj pohod za večji življenjski prostor na več ko štiri leta predno je omagal. Ko so njegove sanje splahnele, je uvi-del: Dosegel je piko, s katere je prišel in videl ne večji življenjski prostor, kakor ga je zrl pred sa-bo Tolstojev mušak, ampak po-lomljen tretji rajh, ki se mu je bolj in bolj zoževal pred očmi. Tako je skončal avtor knji-ge "Moje življenje" ("Mein Kampf") in poleg sebe pokončal milijone ljudi, med njimi mili-jone "nadljudi" svojega "zvzi-šenega" naroda ...

Nemčija živi sedaj bolj stis-njena kot še kdaj prej, natlačena z izgnanci in z begunci, katerim je hotel njihni vodja prostor razširiti tja do Uralov, pa doli v Malo Azijo, do Jadrana in še bolj na dolgo in široko.

Kje je moderni Napoleon, ki je imel že skoro vso Evropo v pesteh? Govorili so o njemu vse sorte stvari — da je še živ, da pripravlja novo vojno in da bo v prihodnji gotovo zmagal. Lju-dje, ki o njemu nekaj vedo, pa so rekli, da je poginil v razva-linah kanclerske palače v Ber-linu. Tako je končal njegov po-hlep po večjem življenjskem prostoru.

Ko se je druga svetovna vojna začela, je bilo za človeštvo še prilično prostora, čeprav je bila svetovna gospodarska uredba ta-ka, da so bili eni presiti in prebo-gati, mnogi pa preveč izgarani in v pomanjkanju. A šlo je ven-darle za silo.

Krvavi ples, zasnovan v Ber-linu, pa je svet zožil. Sedaj se vsedeš na letalo in jutri si na drugem koncu sveta. S tem je postala vsa zemeljska obla le pika v vsemirju, kar je sicer vsekdar bila, toda ne za ljudi. Saj se ti je zdelo nekoč iz ene do druge oddaljene vasi kot sil-na razdalja.

Na tej piki živi nešteto mili-jonov ljudi poleg golazni, ki jim greni življenje. K sreči imajo ljudje to prednost, da znajo mis-liti in se ukvarjajo z iznajdba-mi, ki naj bi golazni uničevale. A znanost je v teh naporih zašla

in začela bolj in bolj študirati, kako čimbolj izpopolniti sred-stva za uničevanje ljudi namesto golazni. Kako bedo povečevati, namesto jo manjšati. Kako raz-širiti potoke solz, namesto jih sušiti.

V naši deželi nimamo poru-šenih mest. Tovarne so obruto-vale med vojno nemoteno. Niti stavk ni bilo, razen tu pa tam kak prijaten protest izgaranih ali pa hudomušnih ljudi.

Ni pa treba daljnogleda, da vidiš: Milijone brezdomcev, je-tienne otroke, umrljivosti na kupe med deco in odrasčenimi, bedo, krivice, preganjanja, maščeva-nja zaradi denuncijacij, glad, plač, grozo in strah pred po-manjkanjem, boleznimi, mrazom in druga zla vse naokrog po svetu.

In vse to zaradi blazne tekme velikih sil, dveh mogočnih sis-temov za nadvlado nad svetom. Kazen za greh pa je zadela vse. In trpljenje, v katerem so mo-rali iti nekateri narodi veliko bolj skozi pekel kakor drugi, je posledica zmot, posledica zava-janja, posledica ljudske neved-nosti, verskih vraž, bigotstva in pa uredbe, ki temelji na svetosti pravice, da ako sem jaz bogat, si ti moj hlapec in te smem iz-koriščati po božjih in posvetnih postavah.

Dne 8. maja 1945 je predsed-nik Truman oznanil, da se je Nemčija brezpogojno podala in vojne v Evropi je bilo konec. Dne 14. avgusta 1945 je sledila Nemčiji Japonska in svetovne vojne št. II je bilo konec.

Kaj se je dogajalo potem? Troni so se že skoro vsi poru-šili in socialna revolucija je na pohodu. Revolucija sicer ne prideluje živil, ne polni kašče, ne vzpiranja iger, ampak pome-ni izhod iz starega v nekaj bolj-šega, ali pa, v slučaju kontra-revolucij, iz slabega v še slabše.

Nov svet nastaja, svet, ki bo znan vsakemu ne več kot nekako čudo, pa tudi če si iz Malajev, ali iz Etiopije, ali iz Tibeta, ali pa iz Skoplja v Jugoslaviji — svet, ki bo vreden človeka.

Ves svet je en sam življenjski prostor. Namreč sedaj je, prej ni bil. Kugo v Kalkuti ali kjer-koli lahko sedaj zadušimo s svetovno vzajemnostjo v enem tednu. Lakoto lahko omilimo kjerkoli na svetu — če smo so-družni — v nekaj dneh.

Take uredbe sicer še nimamo, a je mogoča, kar priznavajo tudi tisti, ki so učili, da naj države žive v tekmi druga proti drugi, v politiki izolacije ter oborože-nih spopadov in za sabo so pusti-li ruševine in kupe nepokopanih mrličev.

Mi imamo vero v življenje, v boljši svet, v življenjski pro-stor, na katerem je mesta za delo in uživanje za vse, kar jih prebiva in jih bo še prebivalo na zemlji. Kruha daje ta planet v izobilju. Pod starim sistemom toliko, da so ga uničevali, zato, ker bedni niso imeli denarja, da bi ga kupili. To se bo spre-menilo. Neglede na hibe nove organizacije združenih narodov, naš planet se pretvarja v enot-no telo. In v enoten blagor; naša zemlja je dovolj velik življenjski prostor za vse, ki žive na nji in še bo kruha več kot v izo-bilju. Le pameti je treba. Pameti namesto zavisti in pa razume-vanja, da kadar se kakemu na-rodu v daljni deželi slabo godi, bo prej ali slej slabo tudi za nas.

Razumen svet si bo vse tako uredil, da ne bo treba uničevati na kupe živil v tej ali oni deže-li, v drugih pa bi ljudje hirali od lakote.

Svet je velik. In je ves naš. Ustvarjen za nas. Ko se tega za-dosti domislimo, pa ne bo treba več nikakršnih dobroteljskih ak-cij. Kajti na svetu bodočnosti bodo delali vsi v skupno dobro.

Če se to ne zgodi, no — tedaj — kajpada, lahko pričakujemo še hušje vojne kot pa so bile in pa še — slabše ljudi.

Kdor ima vero v človeka, se ne odeva z grenkimi mislimi. Upa, da ko obkroži svoj življenjski prostor, bo res prostor, ne kletka in ne grob, ampak vrt. Delo in rože. Življenje in rado-vanje. In namesto male pike resnična civilizacija.

IZ SPOMINOV NA STARE ČASE IN NAŠO "AMERIŠKO SLOVENŠČINO"

"Halo!" Pozdravljal nas je na kolodvoru Union v Pueblu slovenski farmar, ki se je zamu-dil v mestu, pa je pogledal, koga pripelje vlak železnice Missouri Pacific ali Santa Fe. "Tegale fanta odpelji na Mahren Ave.", mu je dejal rojak, ki je prišel že tretjič v Ameriko. Pa so me pustili farmarju, ki je imel kav-bojski klobuk in čizme doko-lenke.

"Od kod si?" me je vprašal, ko mi je vzel kovčeg iz rok. Culo s suho potico in klobasami mi je pustil. "Iz Kranjskega", sem mu pojasnil.

"Ne mislim iz katere dežele, ampak iz katere vasi. Pa tudi ni prav, če rečeš 'iz Kranjskega'. Reci iz starega kraja — tukaj pravimo 'iz stare kontre'", me je učil farmar.

"Greva na stritkaro, da ne bo treba preveč vokat". Jaz sem nistem vedel, kaj mi je povedal.

S "stritkare" mi je pokazal precej oddaljeno poslopje. "Vi-diš, tam je pa krezihavs."

"Kaj je to?"

"O, ti se še grinhorn, — no to je nornhavs."

"Je kaj Slovencev tam?"

"O, lace."

"Je kaj Slovencev tam?"

"Seveda, saj sem rekel, da jih je veliko."

"Pa kako to?"

"Kit, ti še ne veš, kako se tu-kaj dela! Smok, stim od svinca, prah od žgane rude, dolge ure, babe, ves hudič pride, pa rataš krezih."

Ko sva izstopila iz kare in jo ubereva po neki prašni ulici pro-ti hiši od katere sem imel naslov, je stal pred neko kramarijo de-bel rojak. "Halo, spet nov grinhorn?" je pozdravil farmarja de-beli štacunar, ta pa je prikimal ter ga vprašal, "hav ju fil?"

"Orajt, orajt," je rekel sta-čunar. "Fant, ko boš kaj rabil, pa pridi k meni v štor."

"Jeser, kit, Grahek ti bo dal gud blago, boljše kakor vsak jud," je dodal farmar.

Trgovca se je smehljaj. "Na, boš kadil?" Ponudil mi je cigaro in tudi farmarju je dal eno. "Re-ci Luju, naj mi pripelje tega grinarja, kadar ga bodo peljali ven, da si nakupi stvari," je de-jal debeli rojak mojemu sprem-ljevalcu v klobuku širokih krajev in visoke konice.

"Tegale grinarja sem dobil na dipi," je rekel farmar gospodar-ju "bordinghava", v katerega me je pripeljal. Povabili so ga, da naj sede, nato je popil nekaj steklenice pive in čisto pozabil name. Odšel je, ne da bi mi re-kel "gudbaj". Videl ga nisem več. Vpraševal sem po njem le-ta pozneje a večinoma so se ga le malo spominjali. "En Hrvat me je babo odjeljal", mi je rekel tovariš "bordar", njega pa so menda vlekli v krezihavs."

"Zakaj?"

"I no, sik je bil na abtesu."

Bil sem v Ameriki že štiri dni, ko sem vprašal partnerja, s ka-terim sva si delila posteljo, kaj mi je storiti, da dobim delo. "O, to je izi", je rekel. "Pejt roslat na get ... Ko pride bas, pa ga vprašaj za žab ..."

Nisem zapadel, kaj mi pri-poveduje, videl je moj začuden obraz in se mi smejal. "Ti si še grin, pa tako švoh si, boš radu-vej pledav. V Ameriki moraš garat kakor vol v stari kontrti."

Dobil sem priliko in vprašal gospodarja kako in kaj da do-bim delo. "E imaš še lace tajm. Se boš že še nadelal."

Z "bordarjem" sva sedela pri mizi in pila. Prišli so vasovalci. "Pol bakse pira" je klical eden. Naš tovariš bordar pa je pridno praznil in se smejal.

"Ti, sedaj sem že skoro teden dni v Ameriki, zdaj pa bi že šel kam delat. Kako misliš, da ga bom najlaglje dobil?"

"O ti sitni grin ti! Pejt, ko vsak drug, roslat na get. Ko pride bas iz mašinrostov, pa ga vprašaj za žab. Za kare vozit nisi zadost strong."

"Čudno", sem si mislil, "kako ta fant govori! Doma je iz istega kraja kakor jaz, pa ga ne razumem." In ko je prišel v hišo agent in ga vpraševal nekaj po (Konec na 5. strani).

Deck the Halls with Christmas Flowers

THE MODERN MOTIF glorifies the traditional greenery of Christmas. Fresh white mums are tied to spruce boughs, upper left, in stairway decoration. Upper right arrangement combines fresh carnations with candy sticks, huckleberry foliage and Christmas ornaments. Evergreens with their snowy flocking, at bottom left, are decked with fresh red roses and a Yule candle. At lower right, her Christmas corsage of sweetheart roses is tied with sprigs of holly and white berries.

Gifts of flowers, evergreens and plants have new touches this year that make these decorations much more festive and heart warming. The flowers have glorified the traditional greenery of Christmas. One of their neatest tricks in imag-inative design is combining fresh flowers with pines, spruces and hemlocks decked with holly, mistle-toe and an exciting myriad of Christmas-y ornaments.

Roses, red or white carnations and chrysanthemums are the bril-liant accessories used with huckle-berry foliage, lemon leaves, holly, laurel, eucalyptus, cedar and other greenery. Fluffy white mums add a snowy touch to garlands of spruce or hemlock to drape a mirror, the mantel or a stairway.

The florist, if he is consulted early, has dozens of new gift ideas and materials for matching interior decorating themes. Thornless holly, water vials for holding single flower stems, kissing rings of mistletoe and flowers — these are some of the tricks in the florist's Christmas bag for early shoppers.

A gift arrangement in copper,

yellow and gold has been styled for the pine-paneled room that does not like the conventional red-and-green of Christmas. The accessories of flowers are yellow carnations and the Christmas candle ist rust-red.

A dish garden gift that will sur-vive Christmas by many moons has frosted grapes, and fresh Crimson Rosette roses, each in its water vial hidden in the decoration.

A striking gift is the mantel decoration made with miniature Christmas tree balls tied to natural driftwood, and clustered fresh car-nations at the base. This decoration is permanent and the cut flow-ers can be added for the next party.

A gift in all-white has a graceful pottery Madonna figurine backed by a sea fan, glittering and sprayed white. White carnations and white-sprayed boughs complete the Christmas-y theme.

A LITTLE SLOW

Alfred: "Why does Bertram only send one flower a day to Ethel?"

Tom: "He's saying it with flow-ers, and he stutters."

A HAPPY LIFE

By TONY

Find the work you love and do it in spite of thunder.

Be moderate in everything: Food, drink, work, rest, and all bodily desires.

Serve yourself by serving others. Get money, but don't let money get you.

Let no man say of you that you mistreated any living creature.

Let your constant aim be to bring a bit of sunshine into the life of every being you meet.

Don't worry, laugh often—you will be happy.

HE'S NOT PLAYIN GOLF

The minister called at the Jones home one Sunday afternoon, and little Willie answered the bell. "Pa ain't home," he announced. "He went over to the golf club."

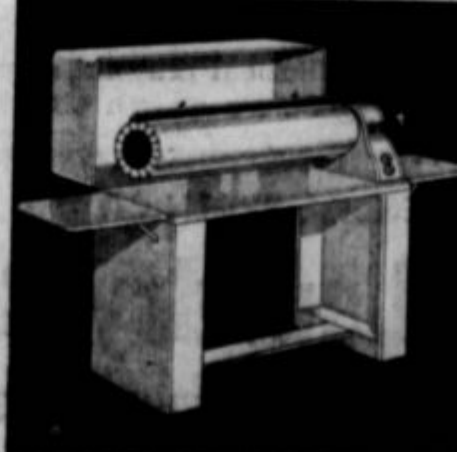
The minister's brow darkened, and Willie hastened to explain:

"Oh, he ain't gonna play any golf. Not on Sunday. He just went over for a few highballs and a little stud poker."

This is the way to IRON your clothes

Get an Automatic IRONER!

You can choose from many different models of auto-matic ironers ... portable, cabinet or roll-a-ways. Priced as low as \$54.95. Convenient terms on your monthly Service Bill.

See the Automatic Ironers at our nearest store or your dealer's

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglašajte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjigarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

"Za Lepše Dni"

Se pred božičnimi prazniki izide v samozaložbi prva knjiga pesmi ANNE P. KRASNE.

Knjiga bo obsegala 128 strani in stane mehko vezana \$1.40. Omejeno število knjig s podpisom pesnice in trdo vezanih po \$2.00.

Knjiga se naroča na naslovu:

ANNA P. KRASNA

200 West 67th Street, New York 23, N. Y.

Pesmi Anne P. Krasne so pesmi iz življenja našega delovnega človeka, ki je šel po svetu za kruhom in se je vživel v novem svobodnem svetu, se boril za delavske pravice in za lepše dni svoje v Novem svetu rojene dece... so pesmi demotivja po domovini onstran, pesmi velike, svobodne, a kontrastov polne nove domovine Amerike.

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Ne, si je dejal Matija, jesen v Slovenskih gorah je drugačna. Ampak ta, ta je grenka in žalostna, zato ker je v ljudeh umrla poslednja vera v šame sebe, ker gredo na isto pot izdajstva, na kateri hodi Koren, na kateri hodi Sušnik in Podlessek, pa čeprav gredo z druge strani, gnani zaradi svojega brezupnega položaja. Toda ti se bodo nekoč spametovali, nekoč bodo sprevideli. Koren pa ne bo nikdar sprevidel. Kmetje se bodo vrnili, Koren se pa ne bo, ker se ne more in ker se nima kam vrniti.

NOČNI NAPAD

1

Matiji se je naposled le posrečilo, da je zvalil majhno skupino — vsega pet ljudi: tri fante in dve dekleti. Iztrgal jih je iz različnih krajev prostrane fare Svetega Ivana. Napravil je prvi skupni sestanek z njimi.

Sestanek je napovedal za večer, ko je nameraval za nekaj dni oditi od Svetega Ivana, zakaj vedel je, da ga poslednje čase natančneje opazujejo in da bi ga takoj osumili, ako bi izvedel. Odšel je, da je ponoči kje po fari hodil. Odpeljal se je s kolesom in "stari žandar", ki ga je videl, ga je tudi vprašal: Kam.

"Malo po sestankih," se mu je Matija ponorčeval in se zasmel. "Stari žandar" je sicer vedel, da se Matija pelje po svoji navadni poti bodisi domov, bodisi kam v mesto, pomežnikl pa je le: Tudi po sestankih hodiš! si je dejal. Mene ne boš. Samo takrat se ne voziš.

Vedel je dobro, da žandarji zasledujejo njegova pota, celo njega samega, Podleska so že vprašali, toda Podlessek ni vedel nič določnega in... Naj le meša fano, si je dejal. Voda, ki jo zbira, bo gnala naša kolesa, ne njegovih. Za zdaj je, kolikor je pač lahko videl, gnala Mihova, toda od Mihove struge do njegove, Podleskove, ni tako daleč, da bi se ne dalo napraviti prekopa in da bi Mihov mlin nekega dne ne ostal na — suhem!

Tudi če bi kaj vedel, bi Podlessek o Klemencu zdaj še ničesar ne povedal žandarjem. — Klemenc odide, mi pa ostanemo, si je dejal modro. Mi bomo mleli!

Naj se je Matija še tako veselo odpeljal od Svetega Ivana, spetoma ga je le navdajala skrb: ali bodo prišli in ali bodo prišli vsi? Če se ta posreči, potem... v mislih je imel že novo skupino štirih ljudi, ki bodo prej ali slej dozoreli. Ko bi le že enkrat načel kje ledino, ko bi se že le enkrat kje prišlo seme in začelo kliti.

Nekje v gozdu je stopil s kolesa in zavil na peš pot. Večnilo se je že močno. Nad Pohorjem je še žarelo nebo, toda doline v Slovenskih gorah so že tonile v mraku, tembolj, ker se je iz zemlje trgala megla. Prižgal si je cigareto in kadil, pa pri tem ves čas razmišljal.

Njun požar pri Svetem Ivanu je bil vendarle omajen. Giza se je že tolikokrat spoprijela, zlasti s kaplanom in župnikom, da je lahko sklepal, da se ju bo župnik čim prej odkrižal. Bilo je že kar čudno, da tega doslej še ni dosegel. Župnik ni bil mož, ki bi poznal oporekanje, najmanj pa da bi prenašal tako kljubovanje, in celo če je to v zvezi z rovarjenjem. Ali pa so mu nastavili pasti? Da bi ga kje uveli pri delu in ga tako kratko in malo zaprli? Da, župnik in žandarji delajo z roko v roki, o tem ni dvomil. Prav tako ni dvomil, da si zapisujejo vse njegove poti po fari in da jim bo to nekoč služilo kot obtežilni material. Vendar ga to ni motilo. Čutil je samo, da je prišel čas, ko je treba na vseh straneh delati. Vojna je tu, o tem ni dvoma, pa naj pride v tej ali drugačni podobi. Nemčija na sredi poti ne more obstati. Če to zimo ne bo sklenjen kakšen kol mir, potem se mora vojna spomladati nekeje dalje razpletati. In ali ni samo po sebi umevno, da se bo razlila tudi na Jugoslavijo, ko pa je doslej samo Jugoslavija ostala v tej Evropi kakor neznanica? Ne zaradi politikov, ki dajejo tako lepe izjave in najbrž iščejo tesnih stikov z Nem-

čanega, velikega je ležalo nad tem srečanjem.

"Lojzka," je rekel lepemu dvaindvajsetletnemu dekletu, "kaj se tako resno drliš?"

Dekle je zardela in se nasmehnila. Z nekim strahom je prišla in ves čas je čutila, da se podaja iz svoje ivanovske fare na dolgo, svojevrstno pot. Skoraj strah jo je bilo, ko je hodila, in zdaj je bila v zadregi. Ko pa je spregovorila, ko se je nasmehnil, se ji je nekaj odvalilo od srca.

"Ni hudega," je odvrnila.

"Samo da si prišla!" je dejal.

Potem je začel govoriti. Ne kakor na kakem shodu, samo od sebe se mu je iztrgalo. Vedel je, da teh petero ljudi pričakuje od njega nekaj velikega, pojasnila, razodetja, utešitve svojemu srcu. Govoril je, pojasnjeval, razodeval, iztresal iz sebe in petero ljudi je čutilo, kako je doslej odtrgano, zapuščeno čepelo v tej fari Svetega Ivana, da pa je tam zunaj te fare široki svet, da ta svet živi svoje posebno, dfučano življenje, čutilo je, da v tem svetu niso sami, marveč da so tam stotisoči, milijoni. In ta občutek, da je svet ves preplavljen z njim podobnimi ljudmi, je bil zanje, ko so se namenili na pot iz svoje negibne fare, prijeten.

Potem je Matija govoril o vojni. Govoril je o Nemčiji, govoril o Hitlerju, o tistem Hitlerju, ki so ga mnogi v Slovenskih gorah tako željno pričakovali, in ki so ga pričakovali tudi pri Svetem Ivanu. Govoril je o državi, govoril je o slovenskem narodu, govoril o ljudstvu, ki potrebuje odrešenja, toda vse drugačnega odrešenja. Govoril je potem o fari Svetega Ivana, o župniku, o kaplanu, o žandarjih, govoril o ivanovski gospodi: Sušniku, Korenu, Podlesku, in nazadnje je govoril tudi o Mihi Kuharju. Zakaj tudi o njem je bilo treba spregovoriti, ki so ga vsi poznali, in ki so v njem vsi videli revolucionarja. Govoril jim je o delu zdaj, dokler ni vojne, govoril o času, ko bo vojna, o času, ko bodo šle revolucije po svetu: potrebno je, da so pripravljeni na vse.

(Dalje prihodnjic)

IZ SPOMINOV NA STARE ČASE IN NAŠO "AMERIŠKO SLOVENŠČINO"

(Konec s 4. strani)

angleško, pa mu je ta fant odkimaval, da ne razume, in ko je agent le vpraševal, mu je naš borbard obupno dejal: "Mi no savi!"

"O, you 'ne razume', a, John?" se je pošalil agent, borbard pa se je zasmel. "Jese, jese, mi no razumi!"

Agent ga je potapljal po rami: "Good boy, John, good boy!"

"Hov ju fil this monig?" smo Kranjci in Hrvatje pozdravljali drug drugega vsako jutro. "Aj fil orajt, hov is ju?" smo odzdravljali.

"Jese, snoč smo imeli spet gud tajm. Enajst baks smo spraznili. Jaz sem ga popil ne vem koliko badlcov. Bordingbos je moral natapat še en kek."

"Poznaš Petra Capudra?"

"Ju bet da ga poznam! On je orajt človek. Hi no (on ve) kaj dela. Nega ne moreš čitat (goljufat)."

"Aj sej, da je good človek", je rekel oni, ki je "spikal" s svojim partnerjem.

Dobil sem zaupanje priletne rojakine. "Nisem hapij", mi je rekla. "Ko sva se meridala (poročila), me je lajkala (ljubil). Čez dva tedna po vedingi pa je prišel domov drunk in me je tako fiksiral in fajtal, da sem morala po pomoč na polic stejšn in potlej sem vzela nanj varant. Bil je ta človek sam šan..."

"Porka duš, hi no vat hi is toking abavt. On je šmart. Ko bi imeli lace takih, pa bi bilo orajt v tej kontri."

Smo v restavraciji: "Kaj boš odprav? Nagovorjeni študira jedilni list. "Aj tink, da bom odrals." "Kaj pa ti?"

"Bom vzel sup, pa porkčaps, če dajo tudi potetus zraven."

Pri kosilu na našem bordinghavzu: "Hej, daj sem bred! Ti posezi po tisti frut. Kené ju si? Na koncu teblna je."

Pogovor o bolniku: "On je verij sik." "Is daco! Kaj pa je vrong z njim?"

"Glej no, iz daco? Ja koga pa je vzela?" Ni Kranjc. Aj hir, da je Aje-riš."

"No, kaj še ne greš v čurč, de-dec?"

"Se moram še ševat (obrit) in pa šuhe šajnat."

"Ali imaš stediš žab?"

"Ne. Aj vork tri ali štiri dni na teden."

"Jaz sem mislil, da tvoja šapa rajt long rona?"

"Saj je ronala oletajm, ampak zdaj nekaj fiksajo, ker so se mašine zbrokale."

"Za koga boš votav?"

"Mislim, da so republikanci, najbolj orajt. Če so demokratje, v governmentu pride šur as hel pur tajm."

"V katero jednoto belongs?" "V nobeno kranjsko. So vse no gud, in samo fajta se."

Pred leti je bila tukaj znana gospa pevka, iz našega rodnega kraja, da nam bi pela slovenske pesmice. "Lepo, pojete, žust lajk singerji na moj radio", jo je pohvalil rojak.

Ko se je gospa vrnila domov, je rekla, da je poslušala nekeje slovenske otroke, ki so skušali govoriti slovensko, a jih od kraja ni razumela, kakor ne bi razumela havajščine.

Neki gospod jo je zelo ozmerjal raditega. Ampak, dragi gospod, vat for! Saj je žust de sem, kakšen jezik tovkas! Ljudje se vseeno ne razumejo.

Gospod mi je potrdil: "Aj ges, da imaš prav. Najboljše je, da daš takemu, ki ne razume, s kolom po glavi. Kol je lengvič, ki ga vsakdo razume, ako tovkas z njim po glavi."

(K. T. v ADK 1930.)

Skopuh in njegova srajca (Bolgarska zgodba. Pripoveduje Iv. Vuk.)

Nekoč je živel človek, ki je bil tudi zelo bogat. Ali bil je tudi zelo skop. Ni hotel izdajati denarja niti za najpotrebnejše reči. Misli je celo, da bo vse nesel s seboj v grob. Jedel je sam suhi kruh, pil vedno samo vodo. Obleden je bil v staro srajco, iz konopelj skano. Podjedoval jo je še od očeta, ki je bil tudi skopuh. Prav za prav je od očeta srajce ostal samo še rokav, kajti ostali deli srajce so bili narejeni in zakrpani iz drugih novejših krp, ki jih je kje pobral.

Ljudje so se mu posmehovali, a njemu to ni bilo nič mar. Samo denar je božal in ga stiskal in ves za njega živel. Nekega dne je slekel srajco, jo opral ter jo obesil na ograjo vrta, da mu jo sonce posuši. Sonce, ki je že vsa leta sušilo to srajco, ko jo je opral, se je nasmejalo in reklo: "Tja k temu skopuhu stopim. Tako zastoj vsa dolga leta ne bom več sušilo te srajce. Naj mi plača!"

Sonce se je spremenilo v starca, belokodrega, belobračega, sedlo na oblak in se spustilo na zemljo. Šlo je k skopuhovi hiši ter potrkalo na vrata. Bogataš-skopuh je stopil na prag in vprašal:

"Kaj bi rad, starec?"

Sonce pa je prijazno pozdravilo, rekoč:

"Dober dan! Prišlo sem po denar, ki mi ga dolguješ!"

"Po kakšen denar? In za kaj ti dolgujem?" se je ustrašil skopuh in hotel zapreti vrata.

"Počakaj," je rekel starec in prijel skopuha za roko. "Jaz sem sonce. Že cela leta sušim s svojimi žarki tvojo srajco. Niti pocenega groša mi še nisi zato plačal!"

"Kako naj dam tebi, ako si sonce?" je vprašal skopuh.

"Kar daš ubogim in lačnim, je, kakor bi dal meni," je reklo sonce. "Ti pa nikomur nič ne daješ, samo jemlješ!"

"Če si v resnici sonce," je ječljal skopuh, "povej, ali ti drugi ljudje tudi plačujejo zato, da sediš na nebu in greješ? Saj vendar delaš to zato, ker si sonce!"

Sonce se je nasmejalo, si pogladilo belo brado in odgovorilo: "Kakor sem reklo, kar kdo, ki ste bogati in premožni, daste siromakom, ki gladujejo, je, kakor bi dali meni in mi s tem moje delo plačali. Ti pa nič ne daš. Zato sem prišlo, da iztrjam svoj dolg. Zakaj nič na svetu ni zastoj. In kar bom vzelo, ne bo

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost

SKOVIRJEM

Nismo si stekli imena, ne slave, ko pasli teleta smo, vole in krave. Bili smo revčki, a vendar bogati, če dala nam brašnjico sabo je mati, ki zrla je resna in tiha otožno za nami, ko smo, deteta, odhajali — s križem na rami.

Pa se oglasi kak puhel skovir:

"Kaj ti, ki bil si pastir...!"

"Weather or not—

We're an Electric Blanket family"

says Jeanne Youle
Well-known to Chicago TV audiences
as "Mrs. Weatherman"

"Te električne odeje so resnično čudovito prijetne... vsa naša družina jih rabi. Naravnomo merilo na tolikšno toploto v njih kolikor si jo želimo in odeja izvrši vse kar od nje potrebujemo! Ni nam nikoli premrzlo, ne prevroče in nam ni treba ponoči vstajati, da bi odpirali ali pa zapirali okna. Od kar imamo električne odeje, spimo veliko bolje."

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

SOAK-THE-POOR TAX

Senator George, who has been having a lot to do with shaping the fiscal policies of the Truman administration, has warned the American people that higher taxes are on the way. And already there have been big business spokesmen to advocate the imposition of a general Federal sales tax to raise the money that the nation needs.

If a Federal sales tax is levied against American consumers, it will merely be an extension of a practice that already has been established by undercover excises on many things from baby oil to fur coats. And since the sales tax will be the same upon the rich as upon the poor, working people will be harmed most by it.

If our government needs the money, it must get it by one means or another. However, it would be easy for people to supply everything their government needs if they were producing in full abundance for the sole purpose of supplying their individual and collective needs.

After all, money has only a bookkeeping significance when it comes to feeding the hungry, clothing the naked and building a gigantic military machine. We do it with productive labor, not with devious accounting devices.

Working people who do not want to be taxed on "equal" terms with profit-takers should prefer rising taxes on the record-breaking profits which many corporations are reporting. But even more sensible would be to support the Socialists in their program for production for use without profit to an owning class. For how else but by ending the profit "take-off" system can workers pay for the general welfare and still have the abundance which rapidly is soaring out of reach of all but the rich?—Reading Labor Advocate.

TELLS HOW TO GET RICH QUICK

A recent remark by Bernard Baruch that "anyone can still become a millionaire" led a New York reporter to ask a number of other people, most of them millionaires, whether they agreed.

He got a variety of answers, but the one that seems to make the most sense was from an accountant, who declared: "The best way to become a millionaire is under the capital-gains tax. Then you only pay 25 per cent on the net profit."

He gave a number of figures to show that it is practically impossible to save a million dollars out of a salary, after paying taxes, no matter how big the salary is.

This is a striking illustration of how the present tax system penalizes the man who works for what he gets. The speculator who makes a quick profit on houses or food products, driving up the cost of living for the rest of the people, has to pay only a 25 per cent tax on his profit, no matter how big it is.

Even the lowest wages and salary incomes pay almost as high a tax, and the tax on larger salaries runs up to 85 per cent.

DEMOCRACY DYING BY DEFAULT

If universal suffrage is the cornerstone of American democracy, then communists and others who hate the democratic way of life are wasting their time if they go to any great effort to overthrow democracy.

Figures recently called to our attention indicate that American democracy is dying for lack of use. Here they are:

Of the 17 million Americans of voting age in the Presidential election of 1896, 93% went to the polls. Twenty years later, in 1916, only 72% of those eligible to cast ballots used their franchise. Another 20 years saw the total of qualified voters going to the polls fall to 57%. In the 1948 election, only 51% of those qualified to vote bothered to do so.

It should be added that 1948, the year in which the percentage was lowest, was the same year in which organized labor used all the influence at its command to get its membership to go to the polls.

Surely, anybody who, like the Socialists of America, wish to make radical changes by the democratic use of the ballot, have a good excuse to feel downhearted and frustrated. For voting is the positive way whereby the people can get whatever they want by peaceful, legal, orderly and relatively painless means.

What alarms us is the knowledge that the world isn't going to stand still just because the people refuse to guide progress along an orderly course. Already the United States is hip deep in a controlled economy. But if the people don't use their political power the controlled state into which we are evolving will scarcely be democratic. It will be a new order of class controls in which one group will once more be serving the interests and welfare of another.

It is an omen of disaster when, at a time when great changes are in the making, people are increasingly indifferent to those rights which were won for them by struggle, sacrifice and blood.

—Reading Labor Advocate

'Salted Away'

"Working capital" of American corporations increased by \$2.3 billion in the three months ended June 30, according to the Securities and Exchange Commission. In the same three months, the corporations spent \$3.9 billion on new plants and equipment, most of it paid for out of profits.

That means that these corporations, besides paying generous dividends to their stockholders, "salted away" about \$4.5 billion in the period just before the "war boom" began at the end of June.

Fraud generally lights a candle for justice to get a look at it.

Asks Why People Of United States Fear Socialism

Canadian Tells "Labor" How Cooperation Helps Common People

"Tell me, please, why the words 'Socialism' and 'Socialist' are such bugaboo terms to the average American?"

The above question was posed in a letter from a Saskatchewan (Canada) Socialist in a letter which was published in the November 11th issue of "Labor," organ of the A.F.L. Railroad unions.

The letter, which follows in full, deserves the serious consideration of millions of citizens of the United States who are plagued by economic insecurity and fear of the future in the world's richest economy.

It follows in full:

Nothing to Fear
Tell me, please, why the words "Socialism" and "Socialist" are such bugaboo terms to the average American.

Now just what is Socialism? I can assure you it's nothing to be afraid of or ashamed of. We in the Province of Saskatchewan in democratic Canada have the only Socialist government in North America.

The party in power is known as the "C. C. F." and they have been re-elected to their second term. Could I suggest that you send your staff correspondent up this way to see as first hand what this Socialist government has done for us?

Our health insurance plan alone is enough to warrant a trip. I have a card in my pocket that entitles me to hospitalization without further payment, also medical care under the doctor of my own selection in the health unit. Of course, we pay for this but—well, come and see.

Our Trade Union Act is one of the best, if not the best in Canada.

Living Costs Reduced

The province owns and distributes our electric power and they have reduced my own rate from 14 cents per kilowatt hour to 8 cents since they came into power. We have free diagnosis and treatment of both tuberculosis and cancer.

A system of government insurance has reduced premiums and keeps insurance money in our own province. When you buy your car license you are automatically covered against financial loss through injury in case of accident. The license also covers insurance against damage because of collision over \$100.

And with all these Socialistic

REFLECTIONS Raymond S. Hofes

AMERICAN SOCIALISTS WERE easily "sold" on the Marshall Plan—and understandably. It was offered as a program for, first, filling the vast immediate needs of millions of European men, women and children who were facing actual starvation as a result of the ravages of war and, second, to help other nations rebuild their economies so that they could take care of themselves. All that was a very human proposal in addition to sounding like good economics and sociology. It was presented to the American taxpayer as a five-year plan which would be completed by the end of 1951, and the American people, Socialists included, "fell" for it like the proverbial "load of bricks."

But the plan is failing to accomplish the purposes which all of us were told were in the minds of our policymakers. It now appears that the real reason for our national leaders' concern was political and not humane. It also appears that the Marshall Plan now is functioning, not to enable people in Europe to provide their own food, clothing and shelter, but to shape our friends in Europe in a pattern of war economy in which butter again will be sacrificed for guns.

And so we wonder whether Socialists should not re-examine the plan and themselves, not to decide whether they should be for or against it, but to question whether, from the very outset, they were not taken in by a plan which always was designed to preserve an economy which Socialists certainly want to scrap.

IN A SINGLE column a discussion of this kind must be condensed. However, we offer—

Item 1: An article in the current issue of the pro-capitalist Saturday Evening Post in which one of its roving editors asserts that, after having cost the American people many billions of dollars, the Marshall Plan is dead in so far as its original purposes are concerned. "Instead of heading Europe to peace and prosperity we now seek to prepare that continent for war and destruction," is the gist of what the "Post" editor reports.

Item 2: Mrs. Eugene Meyer, wife of the millionaire owner of the Washington "Post" and an experienced foreign correspondent in her own right, recently reported that "Germany is bound to become a Socialist state the moment we pull the props from under the present conservative government and its confederates, the old school industrialists and economists."

HAVING READ THE above items, I suggest that this is where we came in, that the same old story is about to be told all over again and that in the ominous present Socialists have nothing fundamental to offer beyond what they were trying to give to the American people long before the capitalist war that erupted in Europe in 1914.

It may be necessary right now to use Marshall plan billions to finance militarism instead of recovery. But if it is necessary, the reason is this country's failure to inaugurate a Socialist economy in the first place and, in the second place, the logical determination of a capitalist U.S.A. to see to it that what Mrs. Meyer calls "old school industrialists and economists," and certainly not democratic socialists, shall set the standards of economic and social morality in the nations to which American dollars are sent.

THE PROFIT ECONOMY under which owners of the nation's jobs are able to profit at the expense of workers will be safe with Republicans. But it also was safe with Democrats.

The same newspapers that published the election returns also revealed that the United States Rubber Company reported a nine-month increase in profits of 84 per cent over the lush \$8,619,600 it took during the similar period of 1949.

That record-making shake-down of the consuming public was made under a Democratic national administration and 17 years after Franklin D. Roosevelt gave the people the futile hope that the profit racket would be curbed.

plans, we have reduced our public debt by many millions. Yes, we're Socialists, "Saskatchewan brand," and we rather like it.

American Slaves of Debt

Recently the Federal Department of Commerce made public some figures which every American who believes he is free should read and consider.

What the government figures reveal is that there is a total debt in the United States of America of \$442 billions. Of this gigantic sum, the Federal net debt is put at \$218 billion. The debt of private firms and individuals is \$205.5 billion. State and local governments owe \$18.1 billion.

What does this debt mean? If it is remembered that interest is collected on debts, it means that, somehow or other, every inhabitant of the nation is taxed a tremendous amount each year merely to pay tribute to security owners.

Figured at the conservative amount of 2½ per cent—which is about what the government pays on the bonds it sells to the common man—the interest debt is more than \$13 billions each year. Dividing that amount by the 130 millions of people who are in the United States reveals that every man, woman and child is taxed on an average of more than \$1,300 each year—just to pay debt interest.

Multiply the last figure above by the number of persons in your family and you will know how much more of the good things of life you'd be able to buy if all capital resources were owned by the people and if all wealth were produced for the welfare of workers.

There is an old adage which asserts that the borrower is the slave of the lender. To the extent that our government is in debt, we are all borrowers. To the extent that the securities of government and business are owned by a minority of the population, the majority are, the slaves of the minority.

The point we are making may shock owners even more than workers. However, it is well to let the people know that somebody has a mortgage upon their earnings under the present economy. In fact, most of us are born with a big lien against us. Moreover, there is only one way in which the American people can liberate themselves from that kind of slavery. To be free they must end the economy of rent, interest, dividends and profits based upon ownership, and institute a cooperative economy in which only useful service will constitute a claim upon the fruits of human labor.—Reading Labor Advocate.

A Bishop Blasts A. M. A.

Portland, Ore.—Some harsh words for the "Doctors' Lobby" were voiced here recently by the Methodist Bishop of Portland, Gerald Kennedy, who spent the summer in England.

No one, not even the doctors, would do away with the health plan in Great Britain, he said, and the only political argument is whether the Laborites or the Tories should get credit for thinking of it first.

As for the American Medical Association, the Bishop said, it might better drop its "asinine tactics" in fighting health insurance and "pay attention to the need for reforms in America's own medical system."

"One thing is certain. One way or another, we are due for a change. Things are going to be improved because the public will demand it, and the A. M. A. cannot prevent it no matter how large a slush fund it raises in an effort to stand pat."

DID INSECURITY AID TAFT?

Jack Kroll, director of the CIO Political Action Committee, has an explanation for the victory of Senator Robert A. Taft against the combined opposition of practically every union official in the nation. He says it was the result of—

"A feeling of insecurity and uncertainty on the part of the American people."

We will accept that explanation without question and ask for more. What we now wish Mr. Kroll or any other highly placed unionist would tell us is—

Why do the American people feel so insecure and uncertain that all the propaganda, money and election-day activity that Taft's enemies could muster did not prevent working people from voting for him?

We believe our curiosity is justified. Just think; the people have had the New Deal, the Square Deal, and the Fair Deal for more than 17 years, all of them under the very Democrats that Labor has steadfastly embraced and more than 12 of them under the direct supervision of no less a person than Franklin D. Roosevelt himself!

And yet the people feel insecure!

A strange phenomena! It's like a pinocchio player who picks up the "widow" he's been wishing for and then is afraid to play the hand. Of course, we believe we know the answer. The people voted Republican, not only in Ohio but in other sections of the nation, because they are beginning to realize that the Democratic victories for which they cheered in the recent past, have not been victories at all. Maybe they don't know the answer, but increasing numbers of them have come to the conclusion that supporting Democrats is not paying off in terms of economic security at home or political security around the world.

From the above observation it might be presumed that we believe the leaders who were herding their followers into the Democratic political camp were giving their rank and file a bum steer—and that many workers also are beginning to believe it.

Unfortunately, flopping to the Republicans isn't going to produce satisfactory results, as common-run Americans are certain to discover.

Still more unfortunately, the weakness of the Socialist Party and the persistent failure of Labor's leaders to encourage the formation of an independent Labor party leave common-run Americans no other choice than the alternative between the two parties of the private-profit system.

So workers feel insecure and frustrated and hood-winked when, with a positive program and a party of their own, they might feel confident and purposeful.

And, one must wonder, now that Jack Kroll has defined the situation so well, what are he and his fellow union officials going to do about it?—Reading Labor Advocate.

Other combinations of private wealth and power have similarly benefitted during all those years. Does anybody believe that the Republicans can do better for the profit-takers than the Democrats have done?

CONSISTENT VICTORIES BY Democrats have not prevented a wave of inflation from sweeping over the nation . . . nor saved the peace of the world . . . nor averted a rising tide of social controls which make old-time freedom look like a strange and foreign thing. And neither will a return of Republicans to power.

Nor will anything that either of the two parties of capitalism might do enable the American people to have both security and freedom. For both old parties stand for the preservation of an economy which can not live much longer if the people are free. Within a few weeks or months new and greater controls will be fastened upon the people. It is a trend that can't be stemmed so long as industries are

owned by and operated for the profit of private individual owners and groups.

Consider The Potato

The United States Government is suing Kallish & Sons of Philadelphia for having sold Canadian grown potatoes for human consumption. The company sold 350,000 pounds of Canadian potatoes for table use, forcing the U. S. Government to buy an equal amount in order to support the price. The news reports do not indicate that the potatoes were spoiled or unwholesome. It seems like a very crazy world. We always thought that the main purpose of potatoes was table use.

Tax Take

The new tax setup will make a lot of new dollar-a-year men—that will be about all they can save.

The World We Seek

The world that we must seek is a world in which the creative spirit is alive, in which life is an adventure full of joy and hope, based rather upon impulse to construct than upon the desire to retain what we possess or to seize what is possessed by others. It must be a world in which affection has free play, in which love is purged of the instinct of domination, in which cruelty and envy have been dispelled by happiness and the unfettered development of all the instincts that build up life and fill it with mental delight. Such a world is possible; it waits only for men to wish to create it.

Meantime the world in which we exist has other aims. But it will pass away, burnt in the fire of its own hot passions; and from its ashes will spring a new and younger world, full of fresh hope, with the light of morning in its eyes.—Bertrand Russell.

THEY'RE HAPPY

Among those who are rejoicing the most over the election returns are the following—because they stand to benefit most from the results:

Russia.
National Association of Manufacturers.
Chamber of Commerce of the United States.
National Association of Real Estate Boards.
Committee for Constitutional Government.
American Medical Association.
American Bankers Association.
National Association of Electric Companies.
United States Savings and Loan League.
Association of American Railroads.

—The League Reporter.

Nurses Wiser Than 'Organized Doctors'

The night after the election, there was a big "party" in the offices of the "publicity agents" who handled the campaign of the "Organized Doctors" against the national health insurance bill. Highballs and cocktails flowed freely, and "hang the cost."

The "publicity agents" anticipated a large increase in their \$100,000-a-year pay, because the election returns looked bad for the bill.

Were the "Organized Doctors" so wise, however, in their violent campaign against the measure? Wouldn't they stand higher in public opinion, in the long run, if they followed the example of the American Nurses' Association?, its official spokesman said:

"We nurses should provide what the American people want. If they want a national health plan, our responsibility is to give them the best nursing we can."
—Labor

Big Bank Talks Nonsense

The Guarantee Trust Company of New York is one of the country's biggest banks. Surely it can be relied on for sound economic advice. On the contrary, it talks nonsense.

The latest "Survey" by this bank takes three pages of fancy language to say this:

"Free enterprise" and "liberalism" produced our present prosperity. Now the "Welfare State" threatens to destroy both liberalism and prosperity, and bring on depression.

The Guarantee Trust finds it convenient to forget what it calls "free enterprise" and "liberalism" brought on the Hoover hunger and depression, and what it calls the "Welfare State" produced the present prosperity.—Labor.

Penna Faces Loss of Three Congressmen

WASHINGTON—California will gain 7 seats, Florida two, Maryland, Michigan, Texas, Virginia and Washington one seat each in Congress because of population changes in the recently completed census. Pennsylvania will lose three seats, Missouri, New York and Oklahoma two each, and Illinois, Arkansas, Kentucky, Mississippi and Tennessee one each.

These changes, announced by Commerce Sec. Charles Sawyer, are based on present law and an apportionment of the present number of House seats.

Action by Congress could change the apportionment if present law is changed.

Christian Obligation of Democratic Society

"In a wealthy Christian community, it is an obligation of society to see that no person suffers more than is necessary from illness or disability. Help should be unlimited and carried on until a man is cured or until his death. This is a Christian obligation of a democratic society."

Jorgen S. Dieh, a distinguished Dane, says that's how "social medicine" is looked on by everyone in Denmark, which for 50 years has had something like the "health insurance" system opposed by the "Doctors' Lobby" here.

If Dieh and the other Danes are wrong, the moral duty of a "wealthy Christian" nation is to let its citizens suffer and die if they are too poor to pay for medical care.—Labor.

This Year's Xmas will Be Very Expensive

Christmas is coming and it promises to be not only white but expensive.

Mail order companies in Chicago plan to send out Christmas flyers and the prices they'll quote will really sail high, wide and handsome. Two firms, Spiegel and Alden, have already released their price list, showing prices 5% to 10% above a year ago. Montgomery-Ward and Sears-Roebuck are due to make prices public at the end of the month.

In addition to promises of higher prices to come, October 4 found immediate price hikes announced on such basic materials as steel, which Pittsburgh Steel Co. raised between \$4 and \$10 a ton, and roller bearings. The Timken Roller Bearing Co. upped the latter 5%. Rock bits, alloy steels and mechanical tubing were similarly increased. And while you never buy these items directly at your corner store, the jumps will be reflected in a host of consumer goods before very long.

Child Labor Still Exists Despite Laws

NEW YORK—Thousands of children who ought to be in school are working long hours at tasks beyond their strength.

Leonard W. Mayo, president Child Welfare League of America, reported this condition exists in 1950 despite all the laws and educational attempts to discourage child labor.

In this, "the wealthiest nation in the world," he said, thousands of children still work long hours at tasks beyond their strength, while 4,000,000 mothers work outside their homes (3,000,000 of which are substandard) most of them "to augment scanty family incomes."

Profits Tax

Should big corporations be allowed to make fantastic and unlimited profits out of a war in which young Americans are dying? Or should some profit dollars, as well as men, be "drafted" for the fighting?

That was the simple issue presented to the Senate during the Korean war, by the excess profits tax bill. The Senate yielded to Big Business lobbies and voted, 42 to 36, against taxing excess profits.

Senator Lucas was one of the 36 who voted for the tax. He has pledged himself to fight for a bill which will tax all the excess profits made by big corporations since the Korean war began.